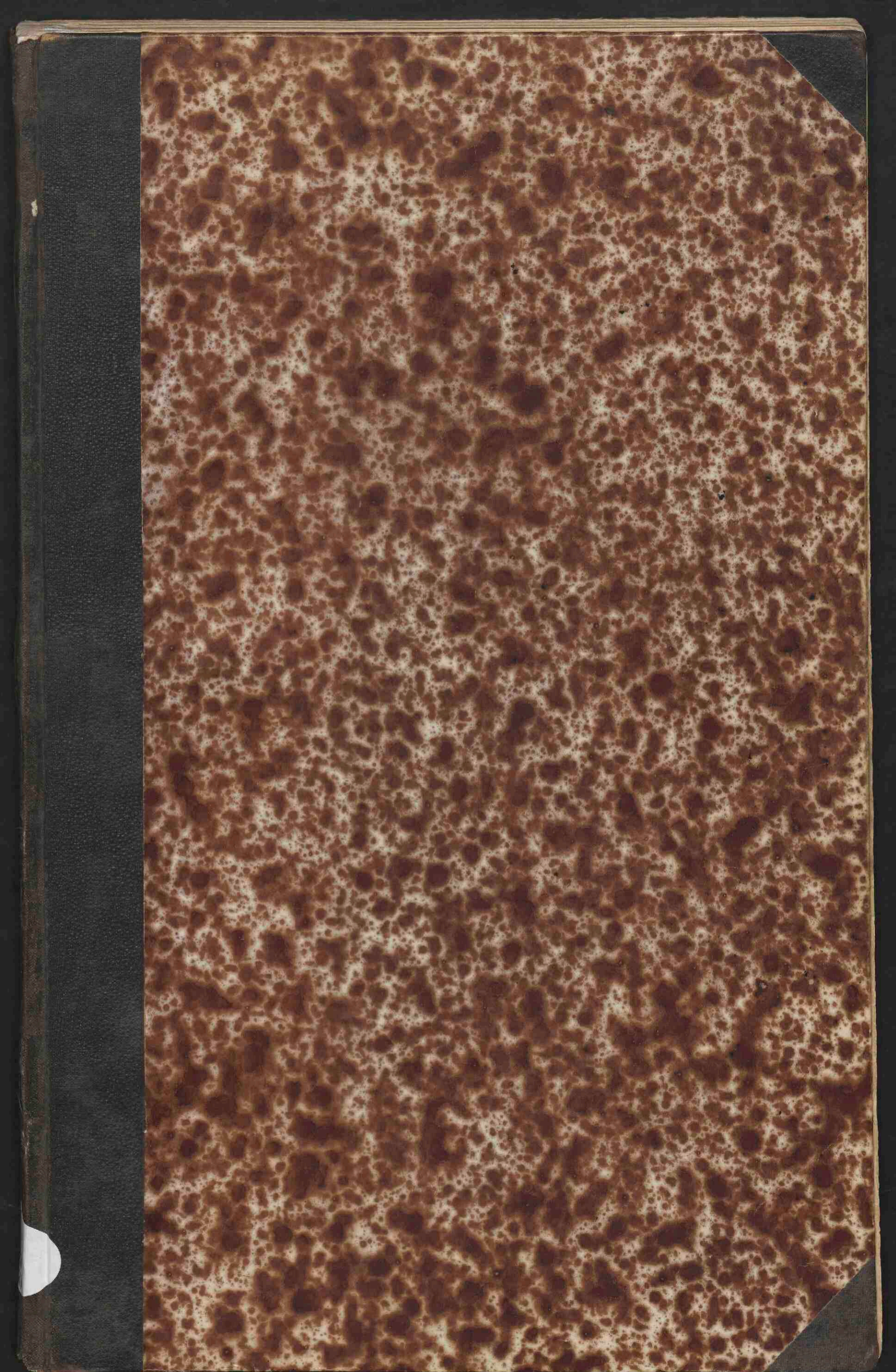

Bos' schoolatlas der geheele aarde : in 29 kaarten

<https://hdl.handle.net/1874/370383>

Doorkiesnummer
050 - 226 556

Damsport 157
9728 PS Groningen
Postbus 58
9700 MB Groningen
Bestellingen: postbus 567
9700 AN Groningen

Telefoon 050 - 22 69 22
Telex 53443
Faxnr 050-26 48 66
Bankrelaties:
Amro Bank 44.60.67.105
ABN 57.09.42.128
Postbanknr 80 77 07

R. Hogervorst
Leeuwerik 30
1606 CC Venhuizen

Wolters-Noordhoff

Uw brief

Uw kenmerk

Ons kenmerk

Datum

JR/JK

30 september 1992

Geachte mevrouw of mijnheer Hogervorst,

Hartelijk dank voor uw brief van 14 september j.l., waarin u nadere bijzonderheden vraagt over een in uw bezit zijnde Bosatlas van 1878.

Zonder een grondige vergelijking van uw atlas met uitgaven uit dezelfde periode, is het lastig exact vast te stellen om welke editie het hier gaat.

Afgaande op het door u genoemde jaartal, zou het moeten gaan om een gewijzigde bijdruk van de eerste editie.

De verschillen tussen de begrippen bijdruk en nieuwe druk zijn, omdat uitgevers hiermee nog wel eens slordig omspringen, lastig uit te leggen.

Bij de Bosatlassen spreekt men van een nieuwe editie, wanneer het totale concept van de atlas grondig is herzien. Dit is de lijst waarna u verwijst. Omdat een editie gemiddeld een aantal jaren meegaat, wordt echter niet in een keer de gehele oplage gedrukt, maar jaarlijks de benodigde hoeveelheid. Dit biedt de mogelijkheid in een bijdruk kleine wijzigingen door te voeren, waardoor het mogelijk is dat er verschillen bestaan tussen twee exemplaren van dezelfde editie. Men spreekt dan van een gewijzigde bijdruk.

Hoewel u dus niet over de allereerste druk van de atlas beschikt, is ook een bijdruk van de eerste editie uiteraard een waardevol bezit.

Met vriendelijke groeten,

Wolters-Noordhoff
Atlasproducties

Johan Russchen
Hoofd Cartografie

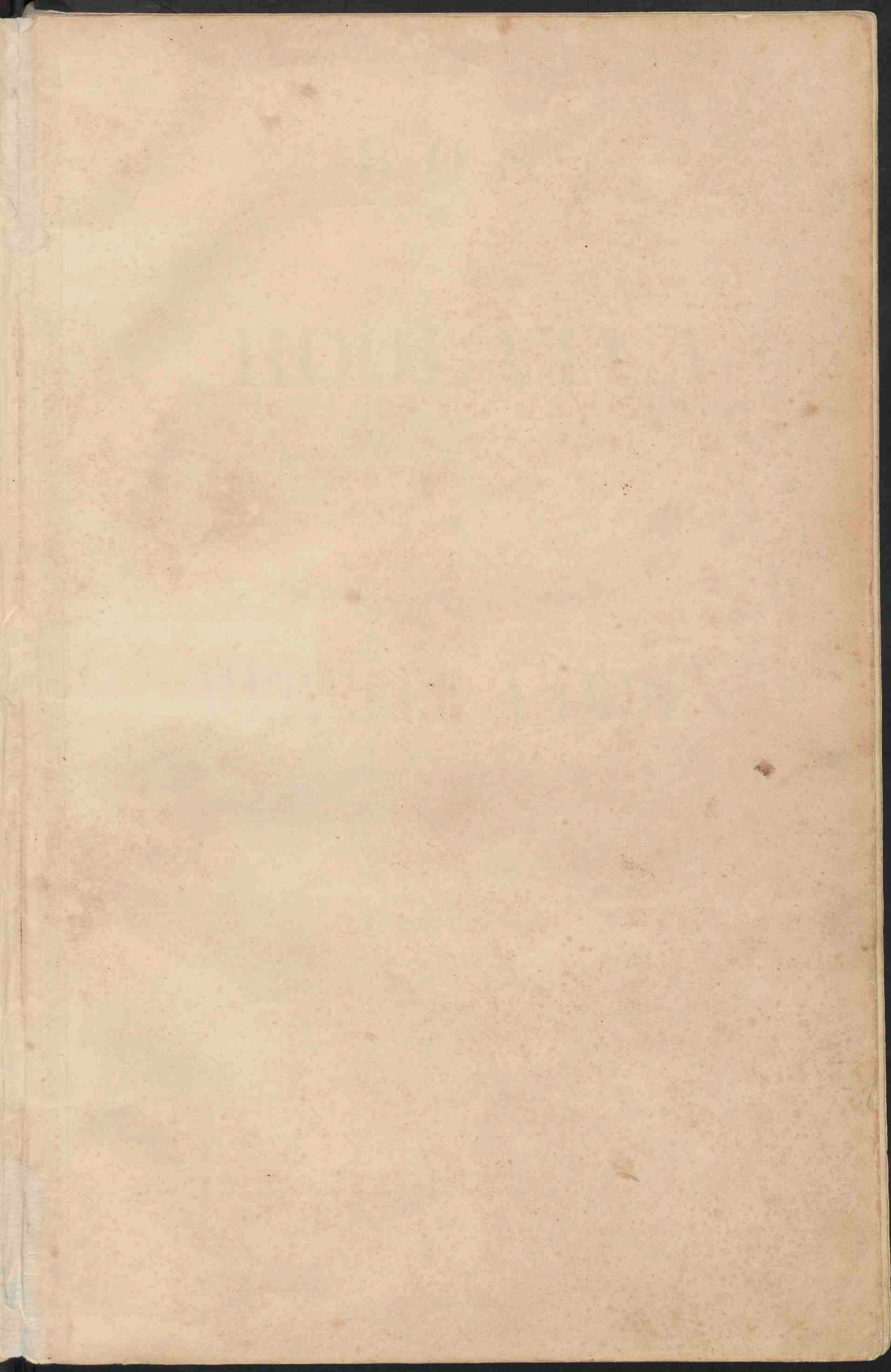

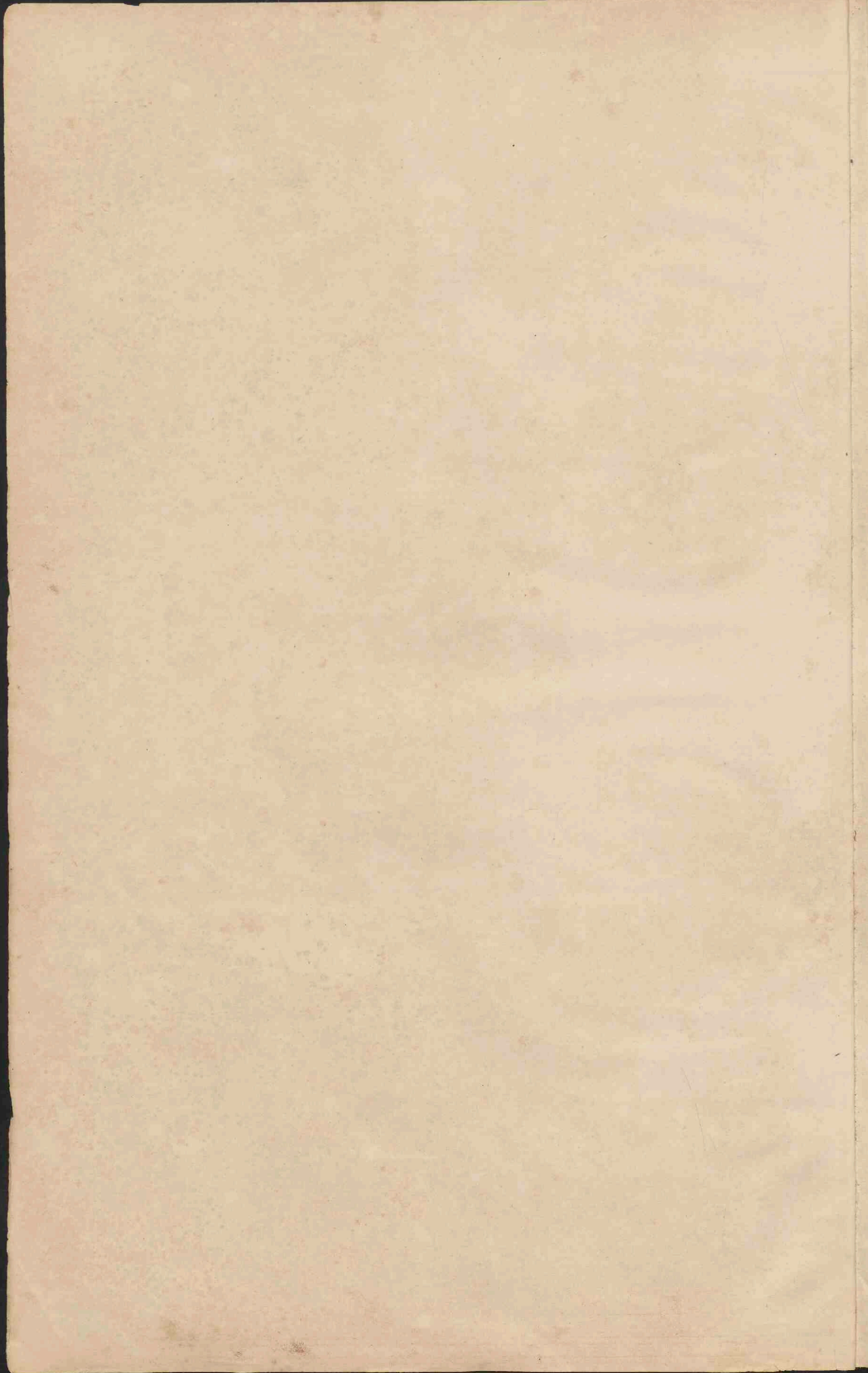
Verschieden tov. 1^e druk:

- Inhouds Verrijd Koninkrijk
Italië
Verrijde Staten

- Hoge + geologische kaart NL
- Inhouds kaart

} volgens de
aankondig. man
waren al opge-
komen in 1^e
maart van 1877

8
KAART: *VII* A. a. 8
(1e druk, 2e versie,
1878)

B O S'

SCHOOLATLAS

DER

GEHEELE AARDE

IN 29 KAARTEN.

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1878.

*Nur leer scheinende Karten prägen sich
dem Gedächtnisse ein.*

ALEXANDER VON HUMBOLDT.

BERICHT.

„De behoefte aan duidelijke atlassen, die niet met namen zijn overladen, doet zich steeds meer gevoelen, nu men het over de methode, die bij het onderwijs in de aardrijkskunde moet worden gevolgd, en het doel, 't welk met dat onderwijs moet worden beoogd, vrijwel eens is geworden. Bij de groote massa stof, die met den dag nog toeneemt, wordt beperking tot het noodige steeds meer een vereischte. Zal echter dat noodige door den leerling gemakkelijk worden opgenomen, dan moet het formaat der kaarten zoo groot mogelijk zijn, terwijl het oog niet door onnoodige kleuren en namen moet worden afgeleid. Daarbij moeten de kaarten echter meer geven dan de oro-hydrographische gesteldheid der landen, de grenzen, de verdeeling en de plaatsen; ze moeten, met het leerboek, het land en zijne bewoners leeren begrijpen in den waren zin des woords; ze moeten den leerling opwekken tot nadenken over de betrekking tusschen Land en Volk.

Die eischen stonden mij voor den geest, toen ik mij op verzoek van den Uitgever aan het werk zette, om een' Schoolatlas ten gebruike bij mijn Leerboek en mijn Beknopt Leerboek der Aardrijkskunde te vervaardigen. Aan die onderneming waren voor den Uitgever en den Ondergeteekende beiden geene geringe moeilijkheden verbonden. Groot formaat, nette uitvoering en geringe prijs moesten samengaan, iets, wat in den tegenwoordigen tijd niet zoo gemakkelijk te verkrijgen is. Eene goede keuze uit het vele, waarbij alleen het noodige werd gegeven, zonder dat aan banden wordt gelegd de zelfwerkzaamheid des leerlings, waarbij hij meer kan vinden dan de kaart hem geeft, — dat was het vraagstuk, 't welk door mij moest worden opgelost. In hoeverre wij in een en ander zijn geslaagd, laten we ter beoordeeling over aan hen, die dezen Schoolatlas zullen willen gebruiken. Ik hoop, dat ze mij hunne op- en aanmerkingen niet zullen onthouden.”

Met dit bericht verscheen de eerste aflevering. Nu 't geheel gereed is, wensch ik er nog een woord aan toe te voegen. Het aanvankelijke voornemen, om slechts ééne kleur te gebruiken, heb ik laten varen, omdat de zuinigheid de wijsheid bleek te bedriegen. Het hoog- en laagland *moet* worden aangegeven, en de grenzen der landen komen met eene lichtblauwe tint niet uit. Ongelukkig waren echter reeds eenige kaarten afgedrukt, zoodat daaraan niet meer viel te veranderen.

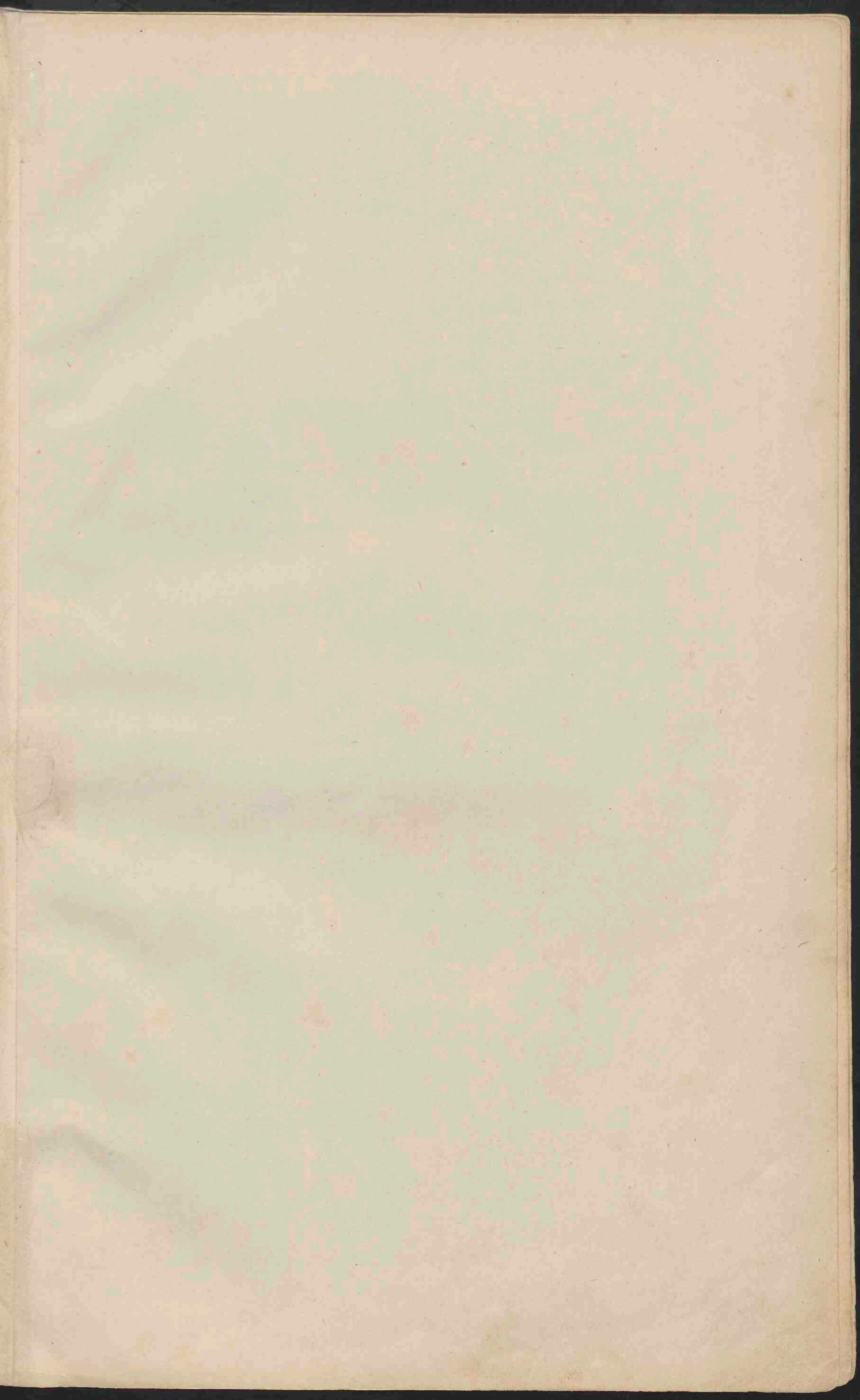
Een schoolatlas der geheele aarde moet zoodanig zijn, dat hij een tweeden of derden atlas onnoodig maakt. Daarom stelde ik den geachten Uitgever voor, twee bladen meer te geven dan aanvankelijk beloofd was, n.l. eene tweede kaart van Nederland (voor de hoogte en de geologische gesteldheid des bodems en voor den landbouw) en eene kaart van Nederlandsch Oost-Indië. Hij stemde daarin welwillend toe, zoodat het aantal kaarten nu tot 29 is aangegroeid.

Ik kan niet nalaten, hier mijn' dank te betuigen aan Prof. Veth, voorzitter van ons Aardrijkskundig Genootschap, die de goedheid had, mij aanwijzing te doen van verscheiden kaarten, die konden dienen om er onze over 't geheel nog zoo gebrekkige kaarten van Insulinde naar te verbeteren. Ofschoon de tijd niet toeliet ze alle te raadplegen, hoop ik er toch in geslaagd te zijn, iets beters te leveren dan de bestaande overzichtskaarten van onze Oost geven. Ik heb gebruik gemaakt van de nieuwste kaart van Oost-Indië in Stielers Handatlas, verbeterd naar de volgende kaartwerken: Atlas van Nederlandsch Indië van Melvill van Carnbée en Versteeg; Maleische Atlas van Versteeg; Schetskaart van het rijk Atjeh en van de aangrenzende landstreken van Sumatra (van het Topogr. bureau te Batavia, Nov. '76); die südlichen Batta-Länder (Petermann's Mittheilungen '76); de kaart in Schouw Santvoort's: „Plan van een onderzoekingstocht in Midden-Sumatra;” voor de ligging van het Ombilien-kolenveld de kaarten van den ingenieur Verbeek (Jaarboek v. h. Mijnwezen '75); de kaart van Java in prof. Veth's werk over Java; de kaart van het oostelijk gedeelte van Borneo (Tijdschr. v. h. Aardrijkskundig Genootschap II); het eiland Flores (Tijdschr. v. h. Aardrijksk. Genootsch. I); de Maleische kaart van de Ambonsche eilanden (Tijdschr. v. h. Aardrijksk. Genootsch. I); de Kei- of Evar-eilanden (Tijdschr. v. h. Aardrijksk. Genootsch. II); Specialkarte der nördlichen Molukken (Petermann's Mittheilungen '73). De Aroe eilanden heb ik zoo gelaten, als ze voorkomen in den Atlas van Nederlandsch Indië. Van de resultaten der ontdekkingen in de binnenlanden van Sumatra kon geen gebruik meer worden gemaakt. Stanley's kaart van het Kongo-gebied kon evenmin worden geraadpleegd.

LIJST DER KAARTEN.

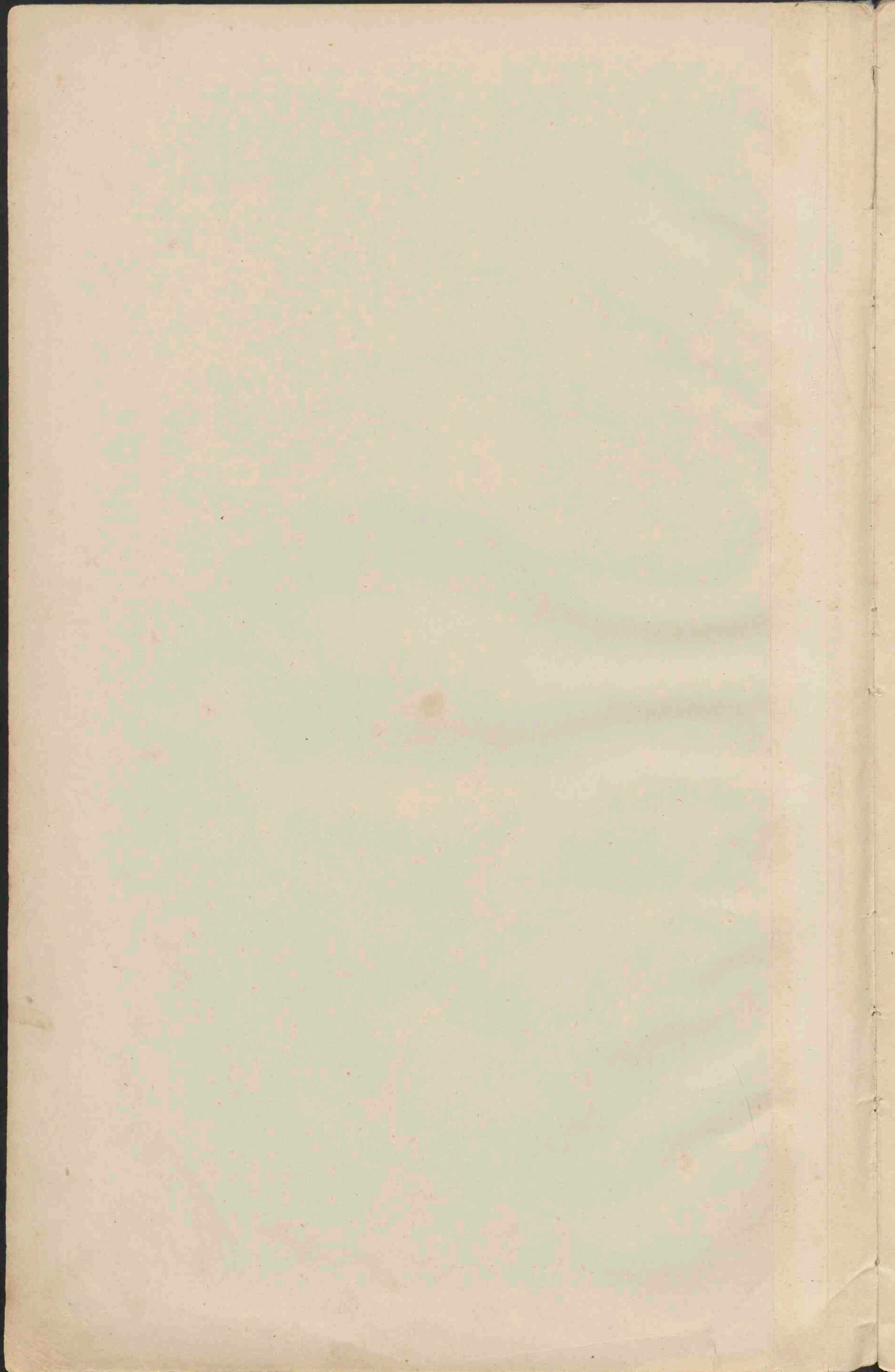
- I. NEDERLAND.
  - I^b. NEDERLAND (Hoogtekaart, Geologische kaart en Land-
bouwkaartje).
  - II. EUROPA (natuurkundig).
  - III. EUROPA (staatkundig).
  - IV. MIDDEL-EUROPA (natuurkundig).
  - V. ZWITSERLAND.
  - VI. OOSTENRIJK—HONGARIJE.
  - VII. DUISCHLAND.
  - VIII. FRANKRIJK.
  - IX. BELGIË.
  - X. RUSLAND.
  - XI. SKANDINAVIË.
  - XII. DENEMARKEN.
  - XIII. GROOT-BRITANNIË EN IERLAND.
  - XIV. SPANJE EN PORTUGAL.
  - XV. ITALIË.
  - XVI. TURKIJE EN GRIEKENLAND.
  - XVII. WERELDKAARTEN.
  - XVIII. WINDEN EN ZEESTROOMINGEN.
  - XIX. AZIË (natuurkundig).
  - XX. AZIË (staatkundig).
  - XX^b. NEDERLANDSCH OOST-INDIË EN JAVA.
  - XXI. AFRIKA.
  - XXII. AUSTRALIË.
  - XXIII. NOORD-AMERIKA (natuurkundig).
  - XXIV. NOORD-AMERIKA (staatkundig).
  - XXV. DE VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
  - XXVI. ZUID-AMERIKA (natuurkundig).
  - XXVII. ZUID-AMERIKA (staatkundig).
-

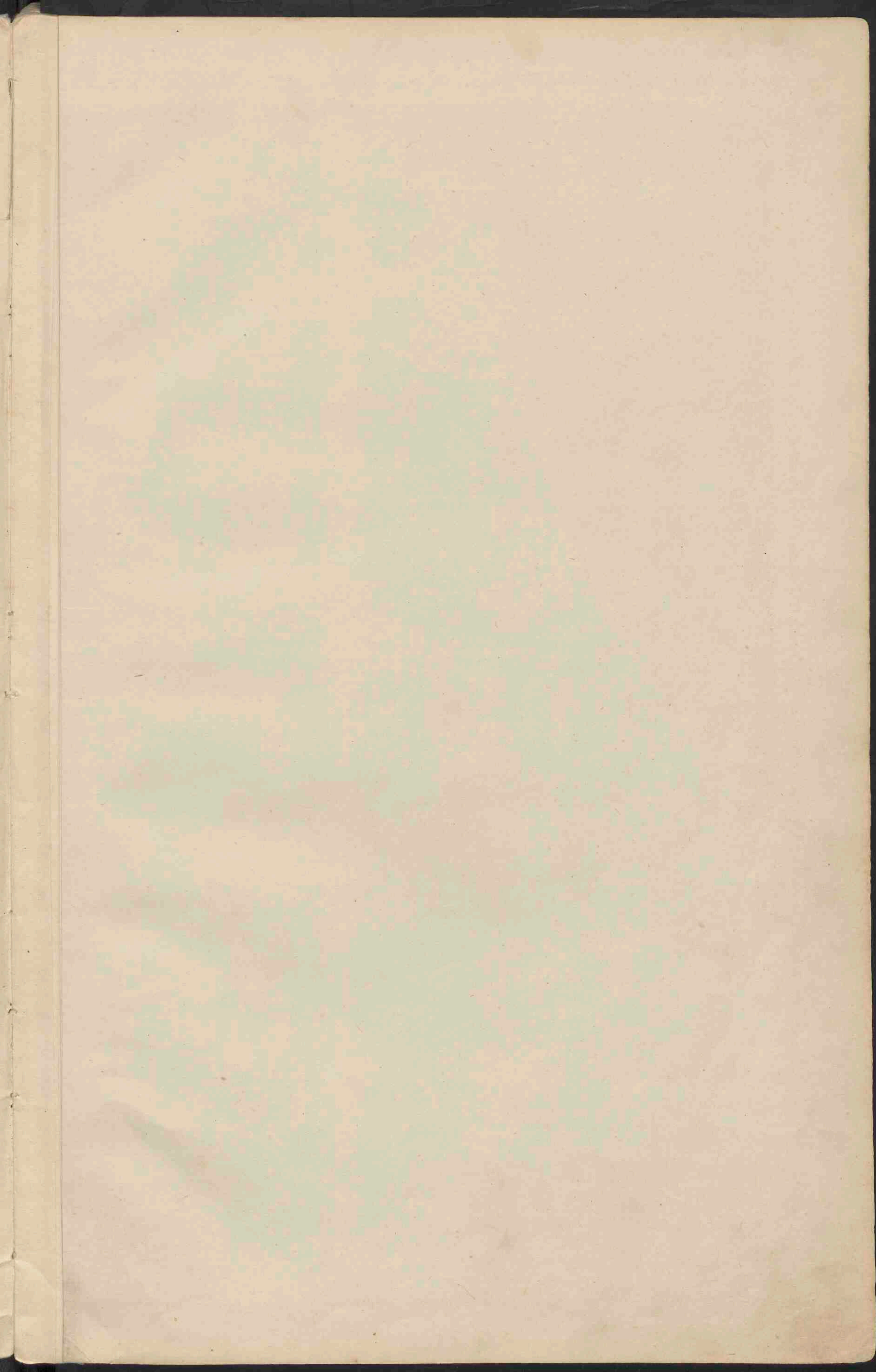

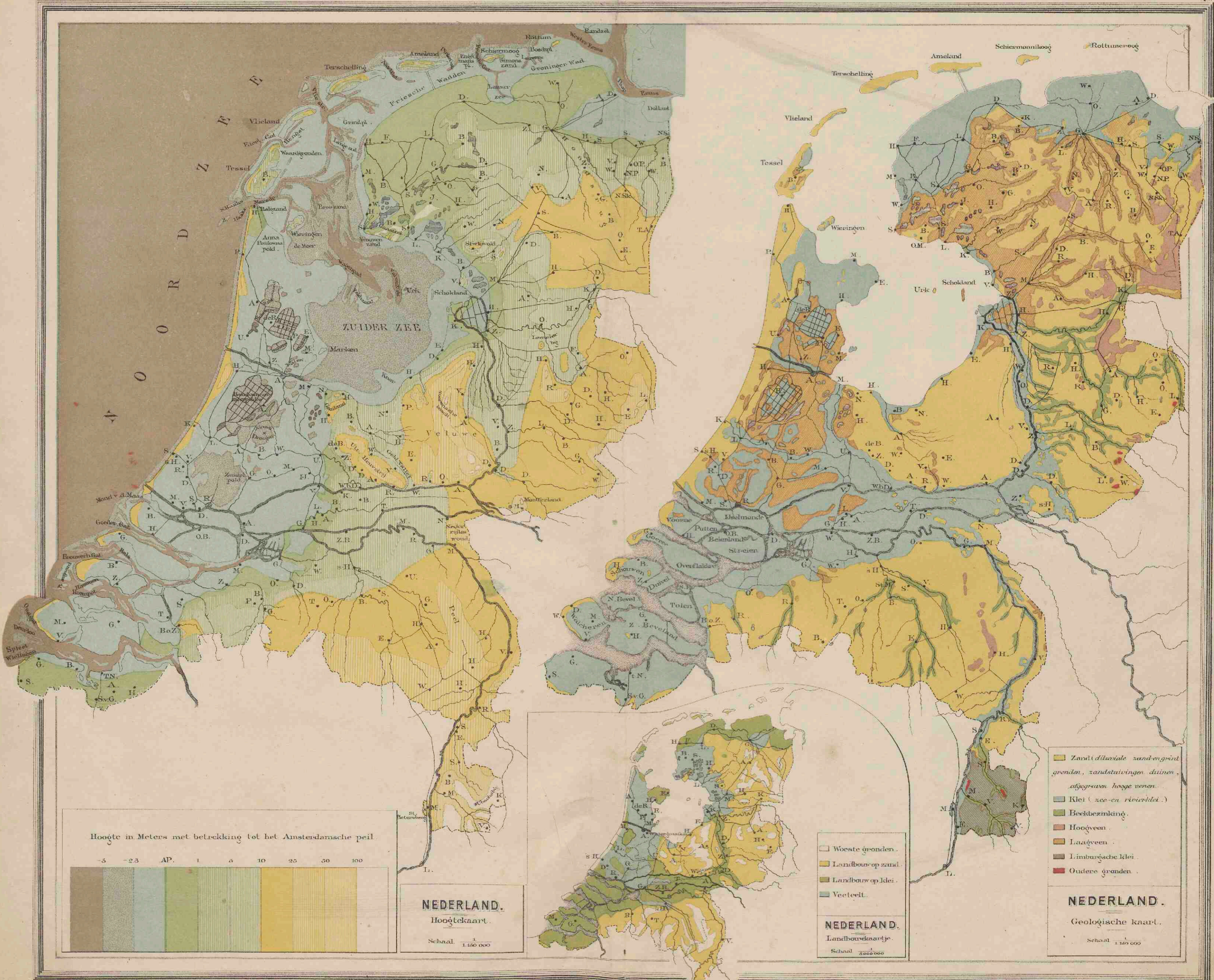

NEDERLAND.

Schaal 1/845 000

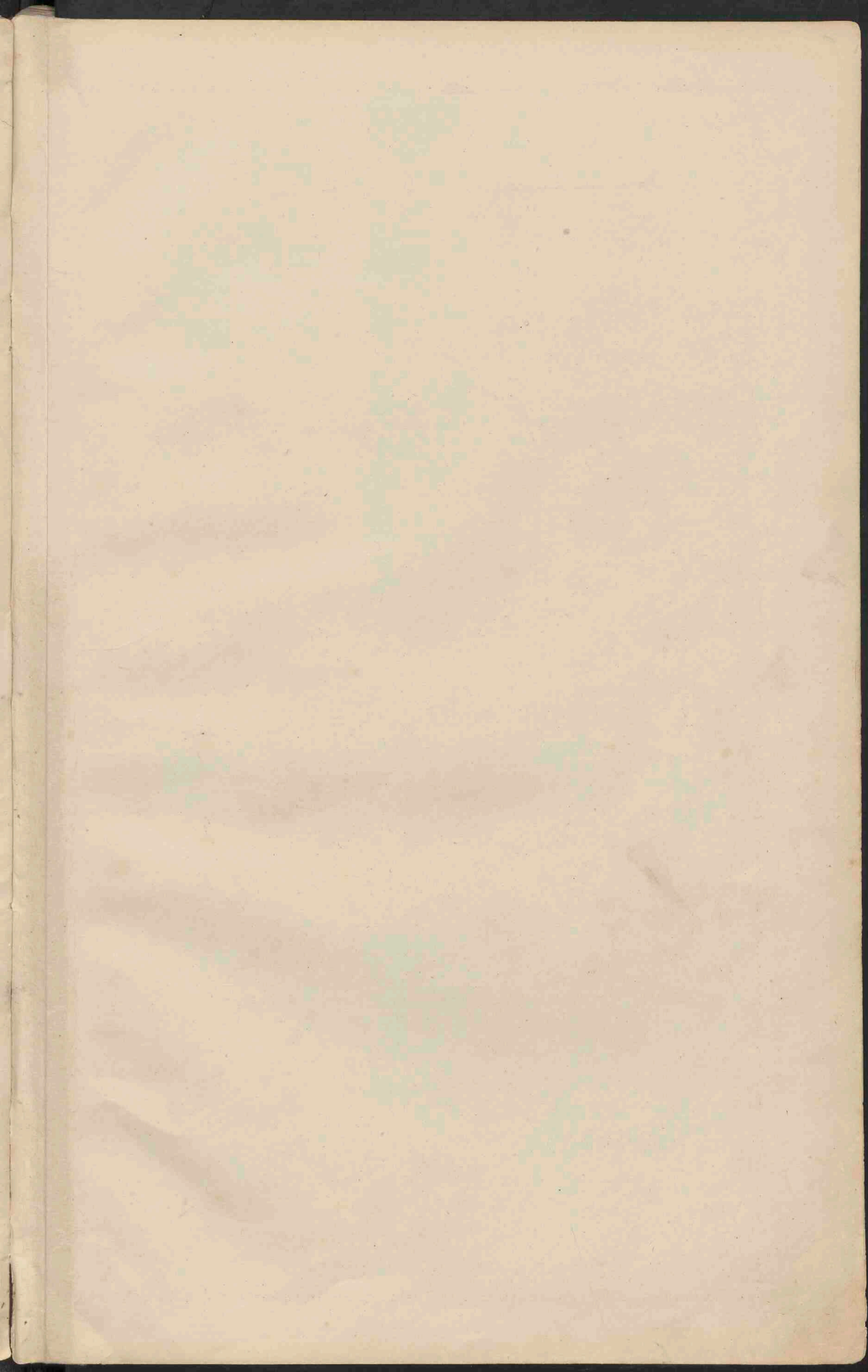

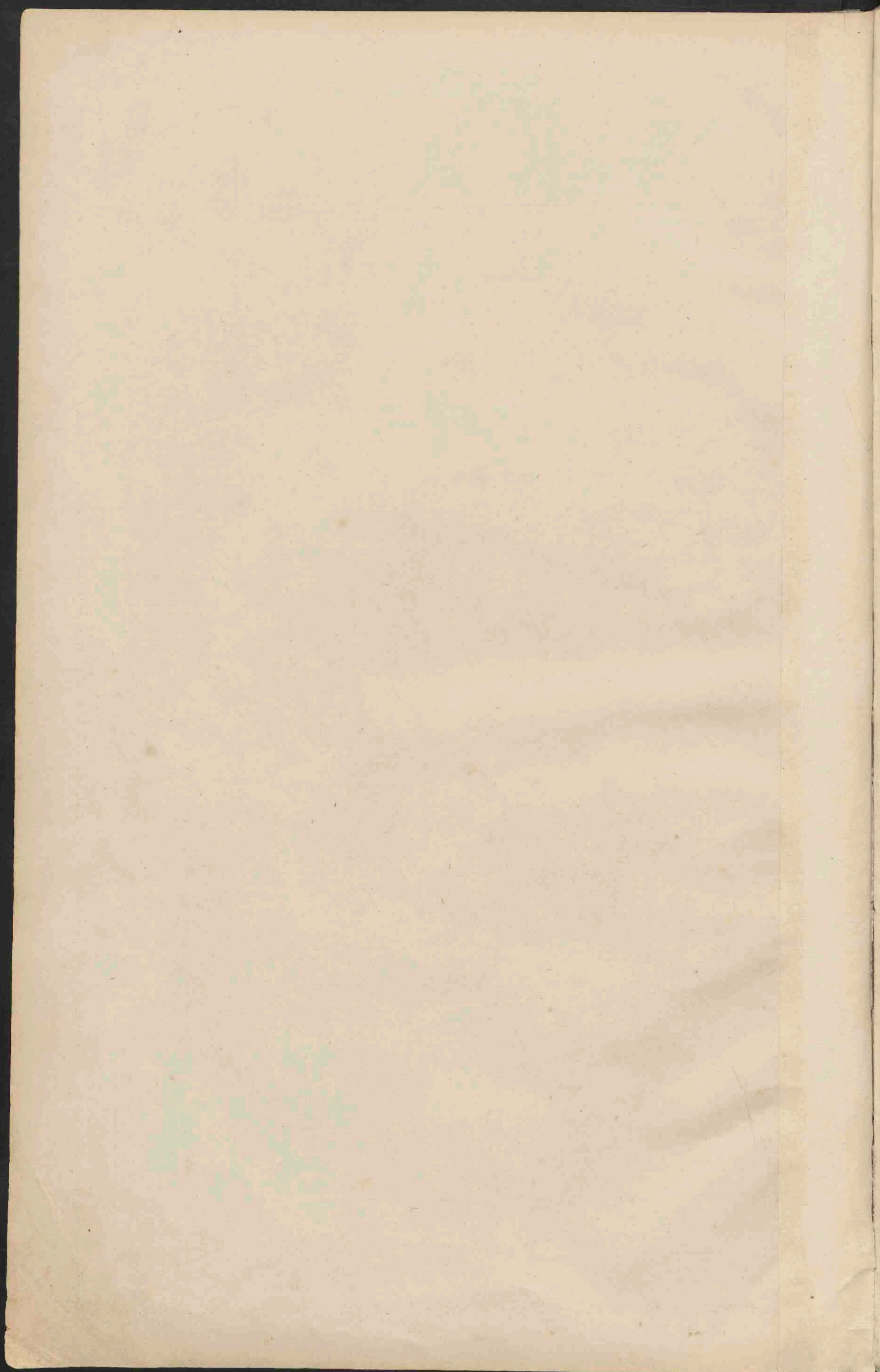

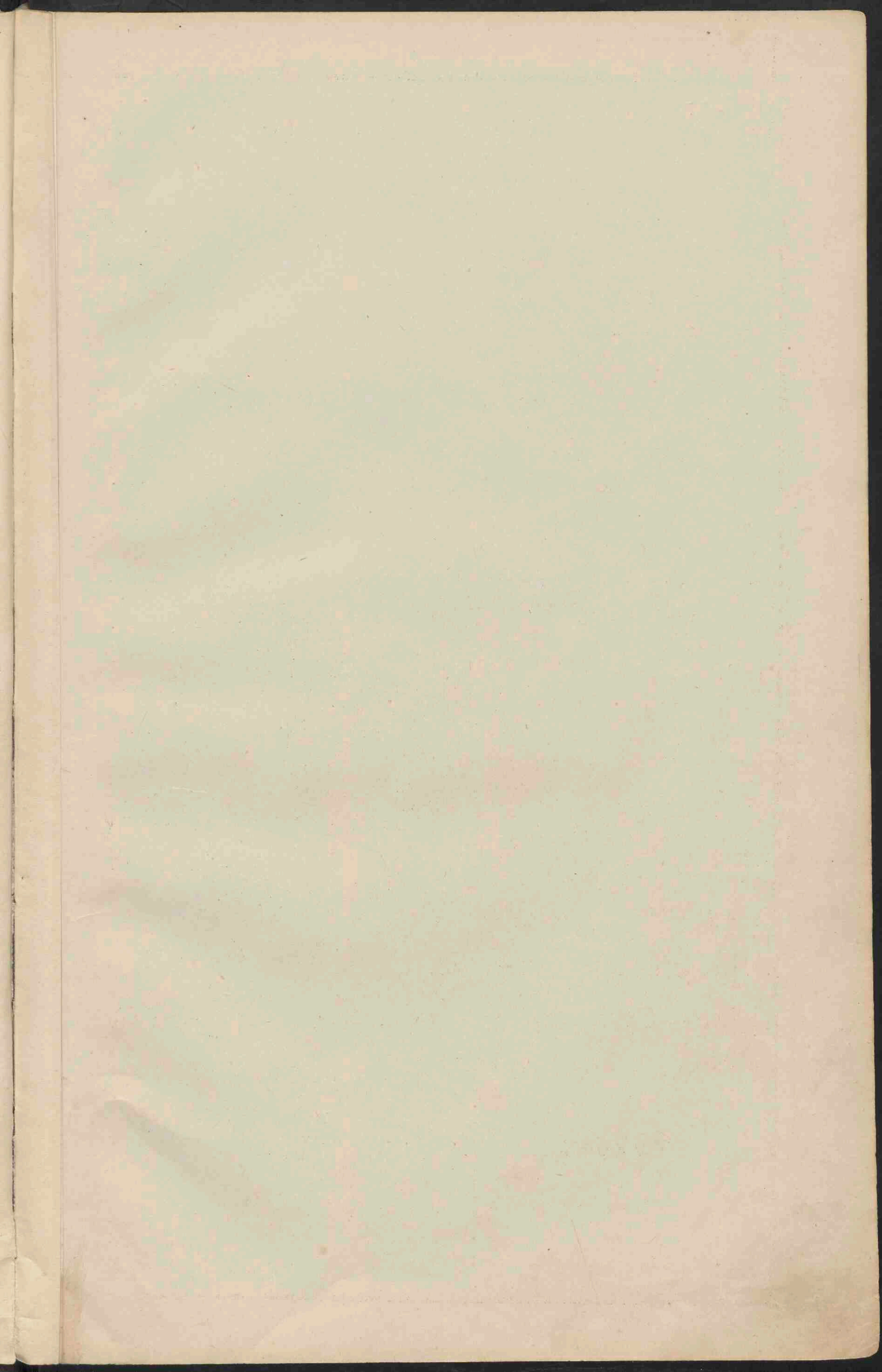

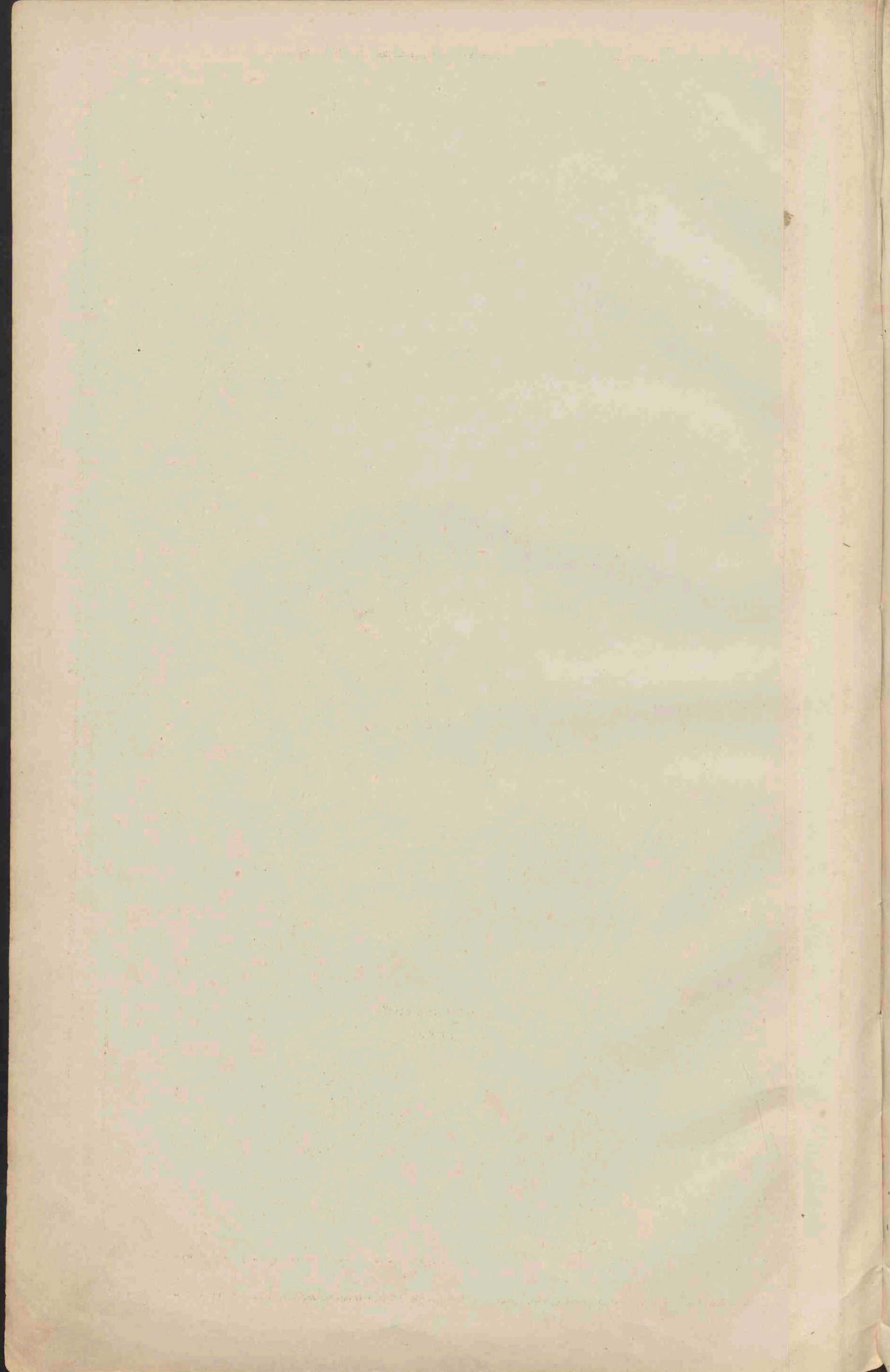

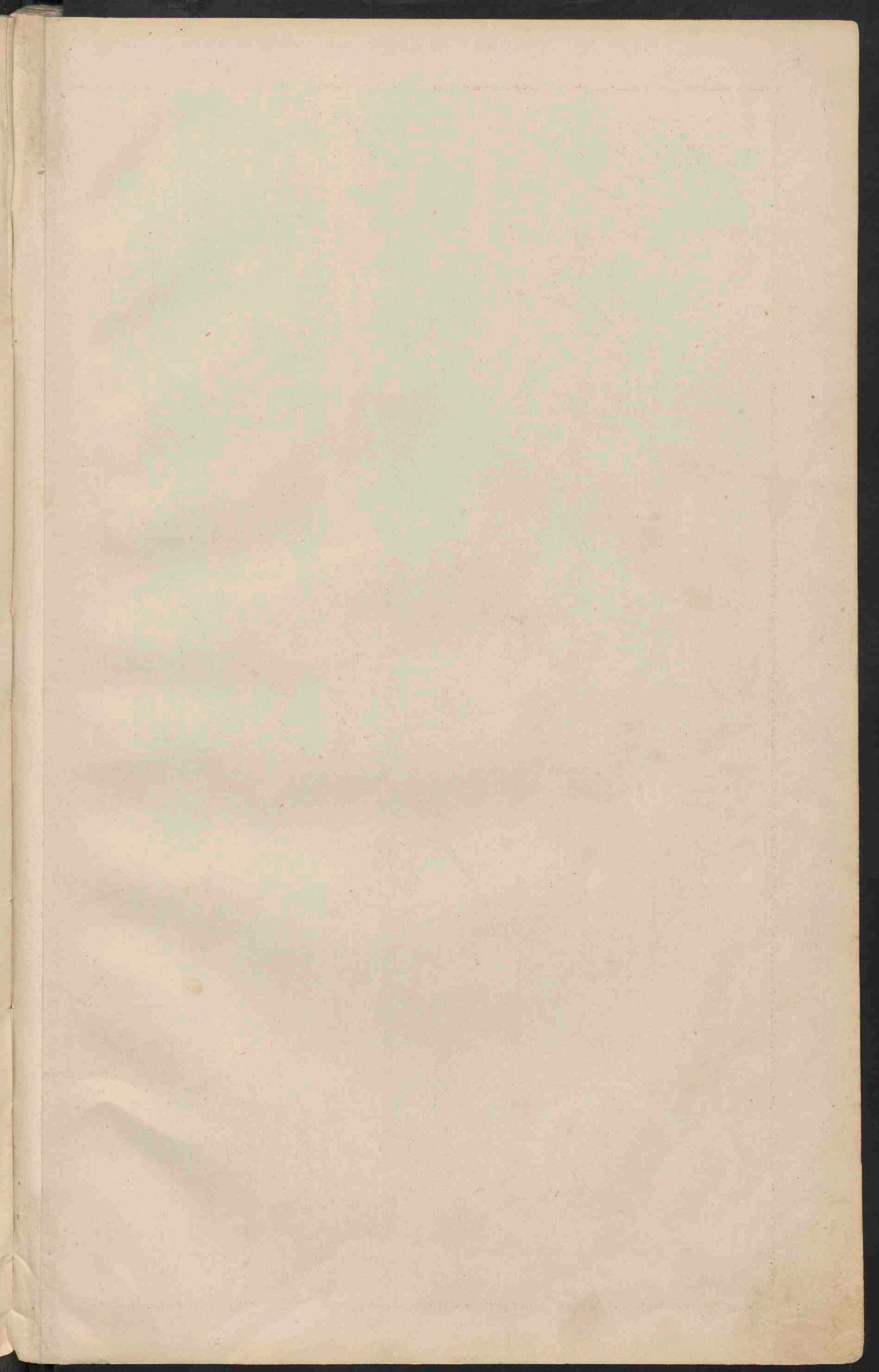

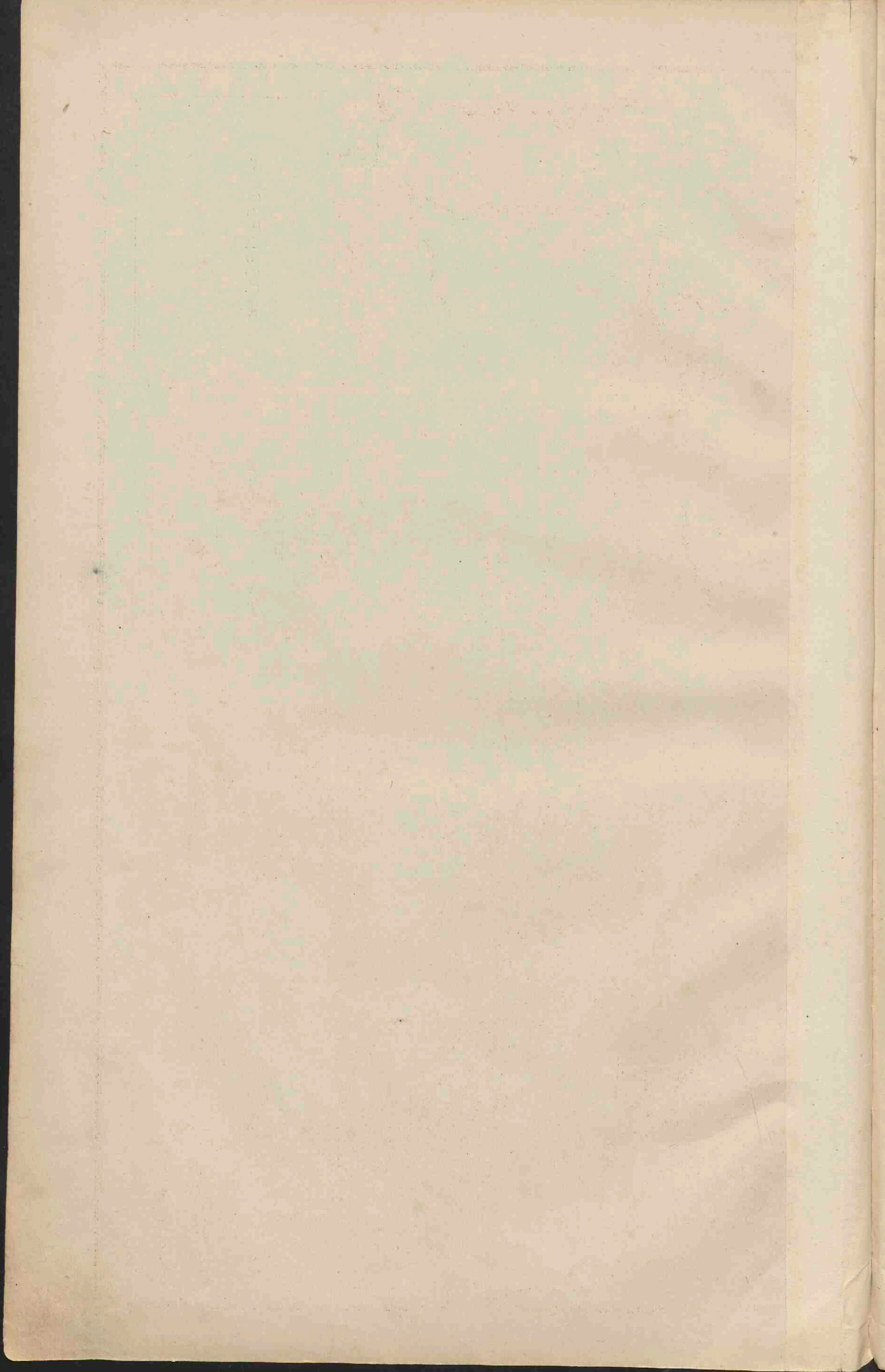

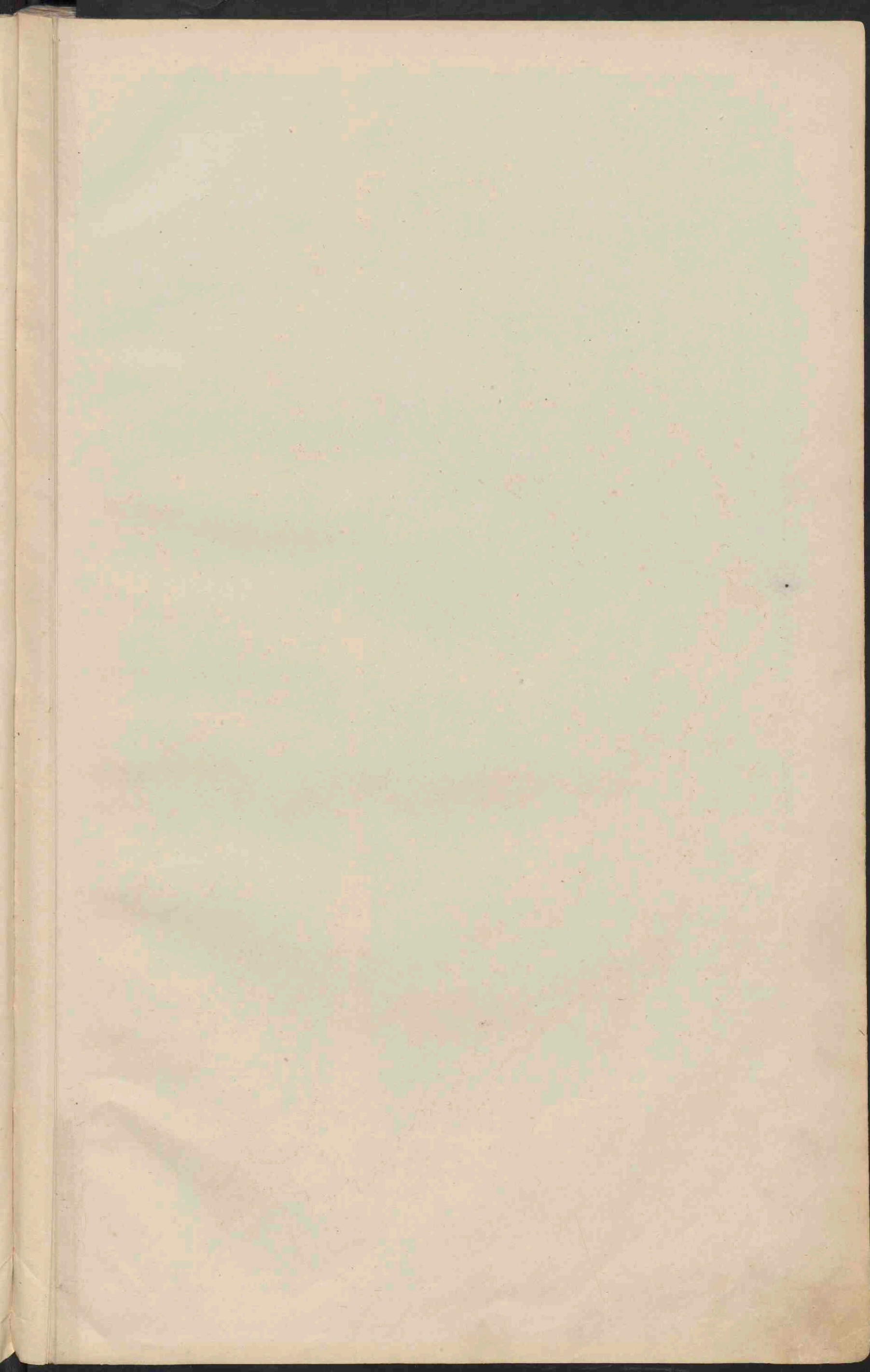

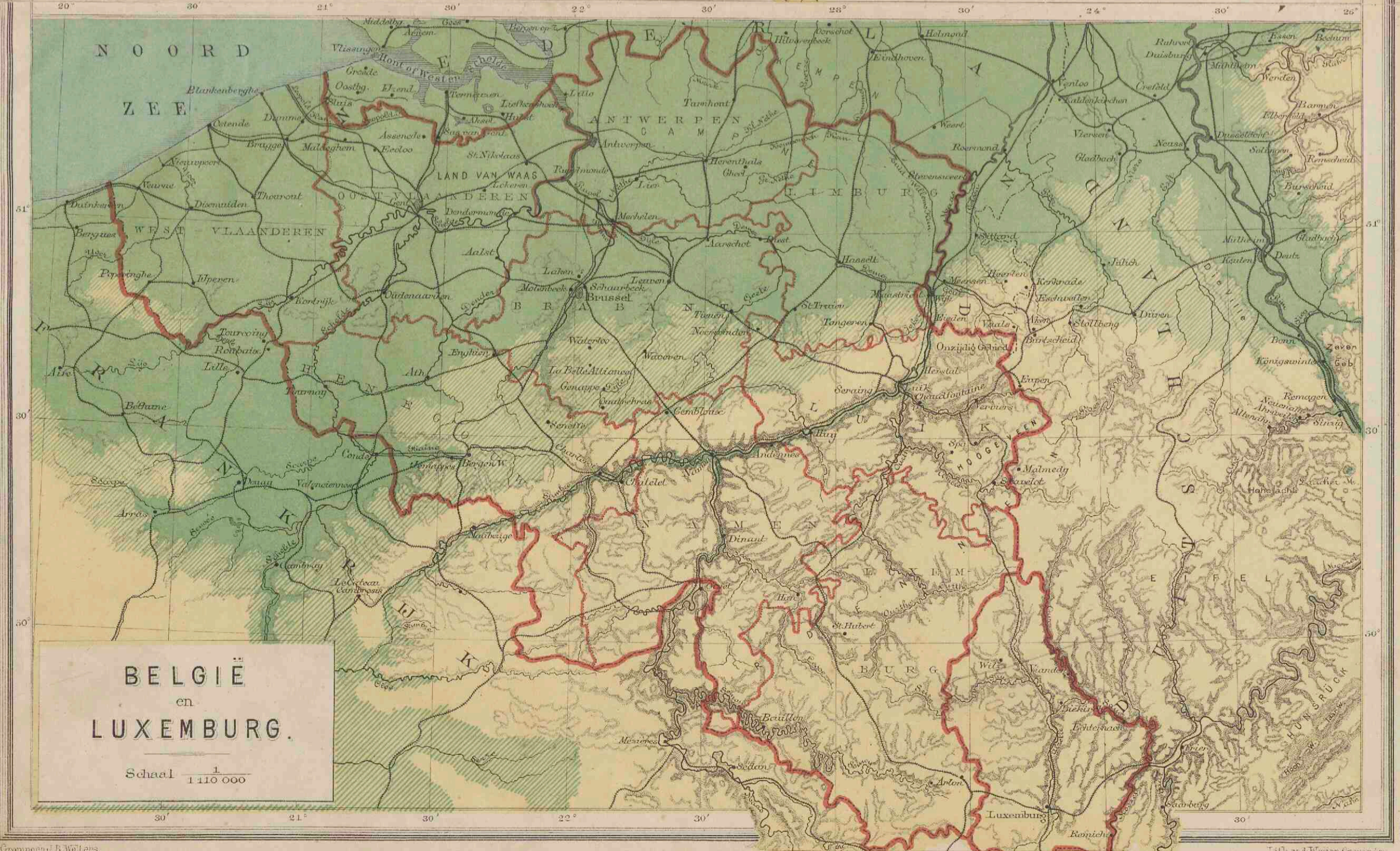
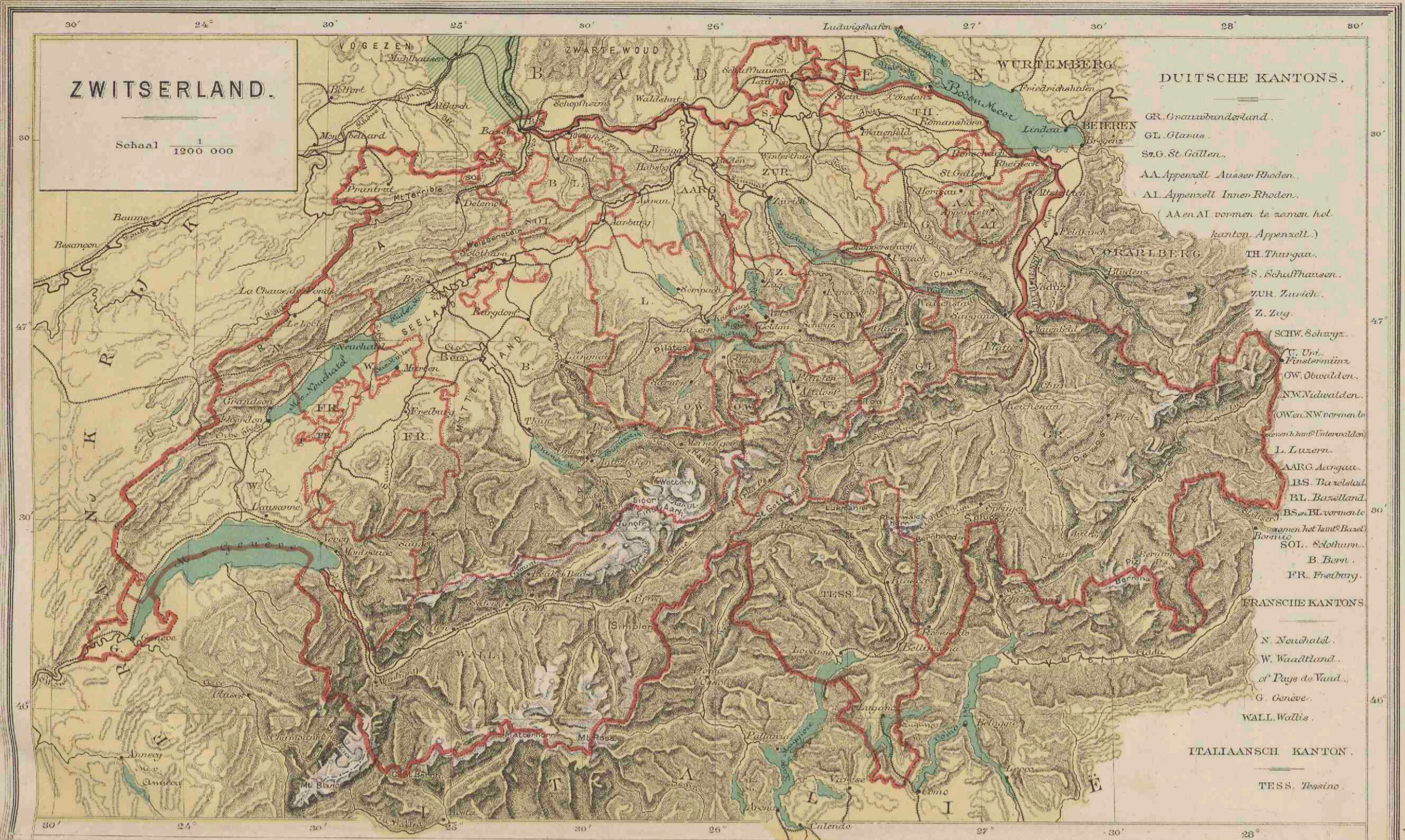

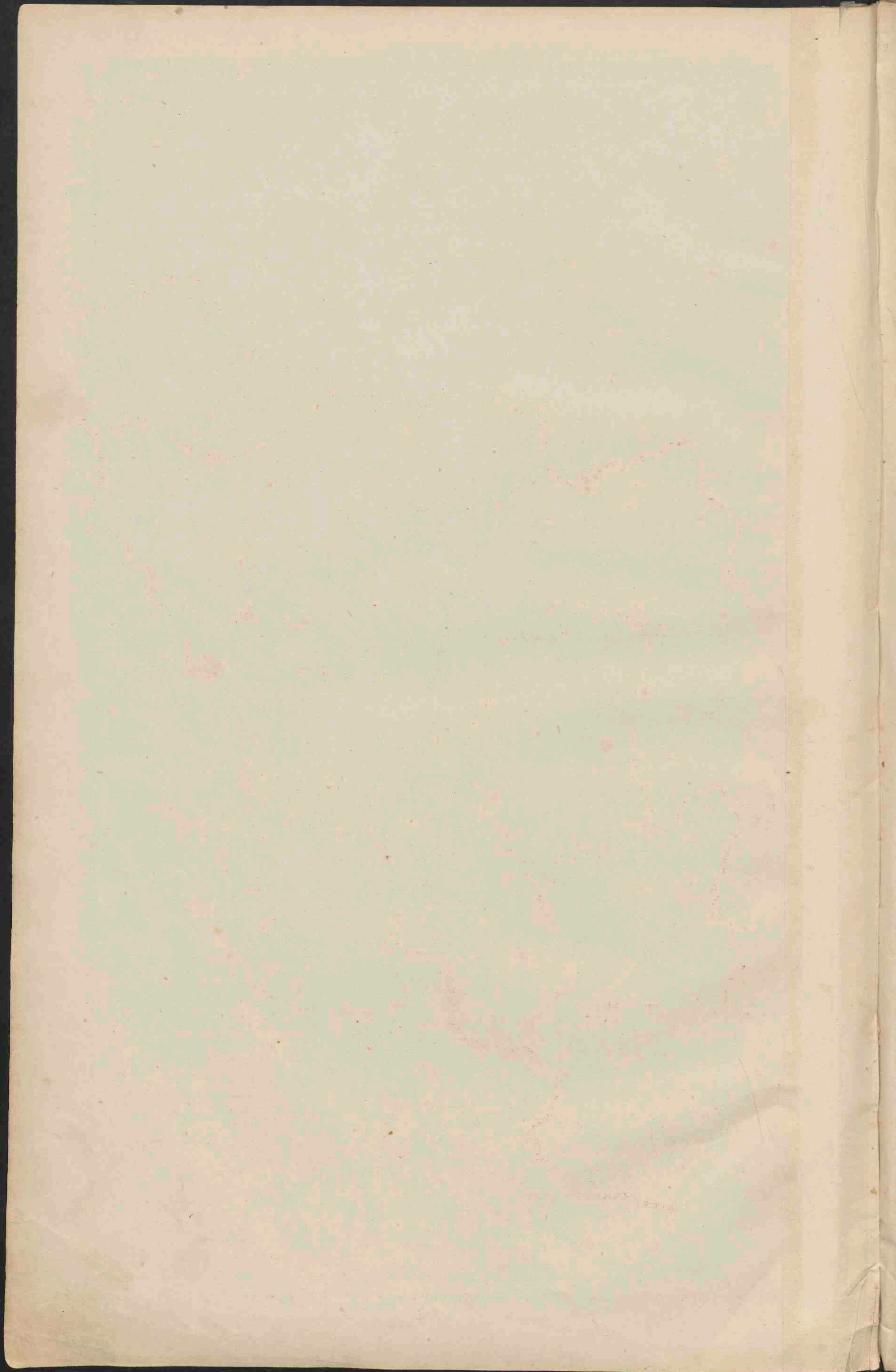
MIDDEL-EUROPA.

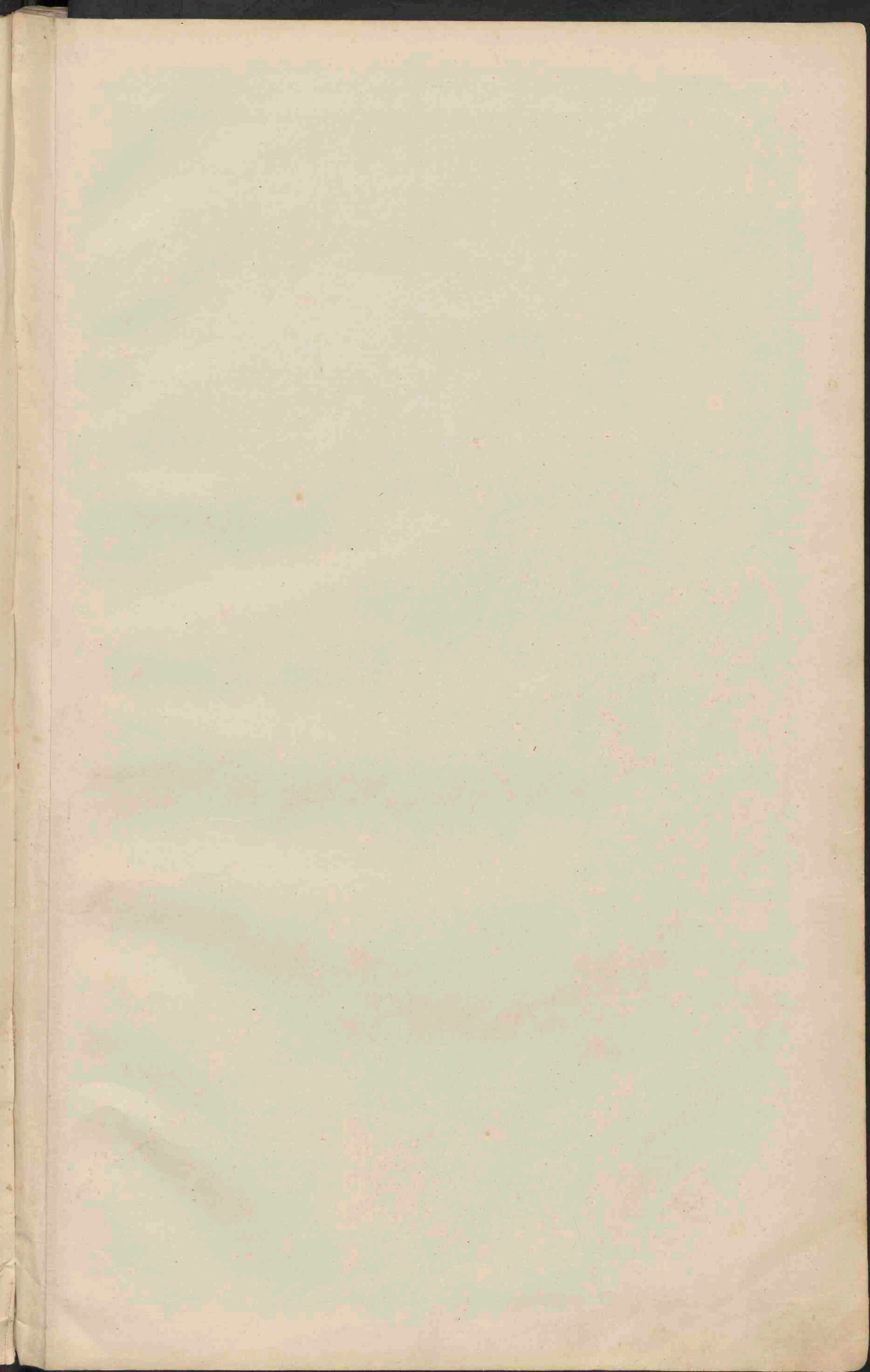
Schaal 1:3 700 000

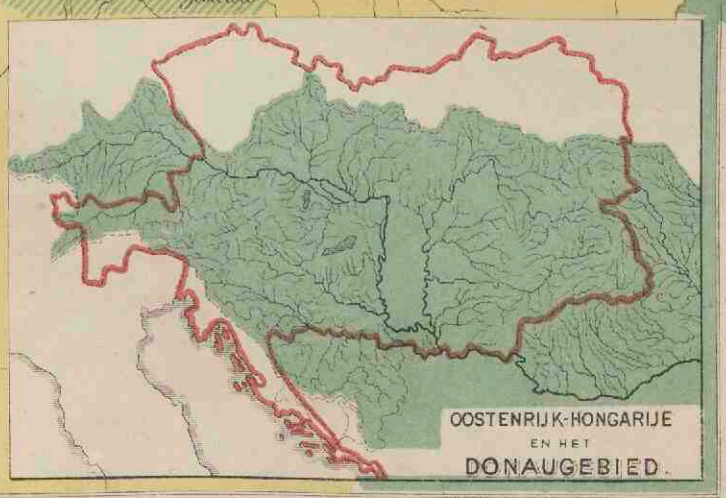

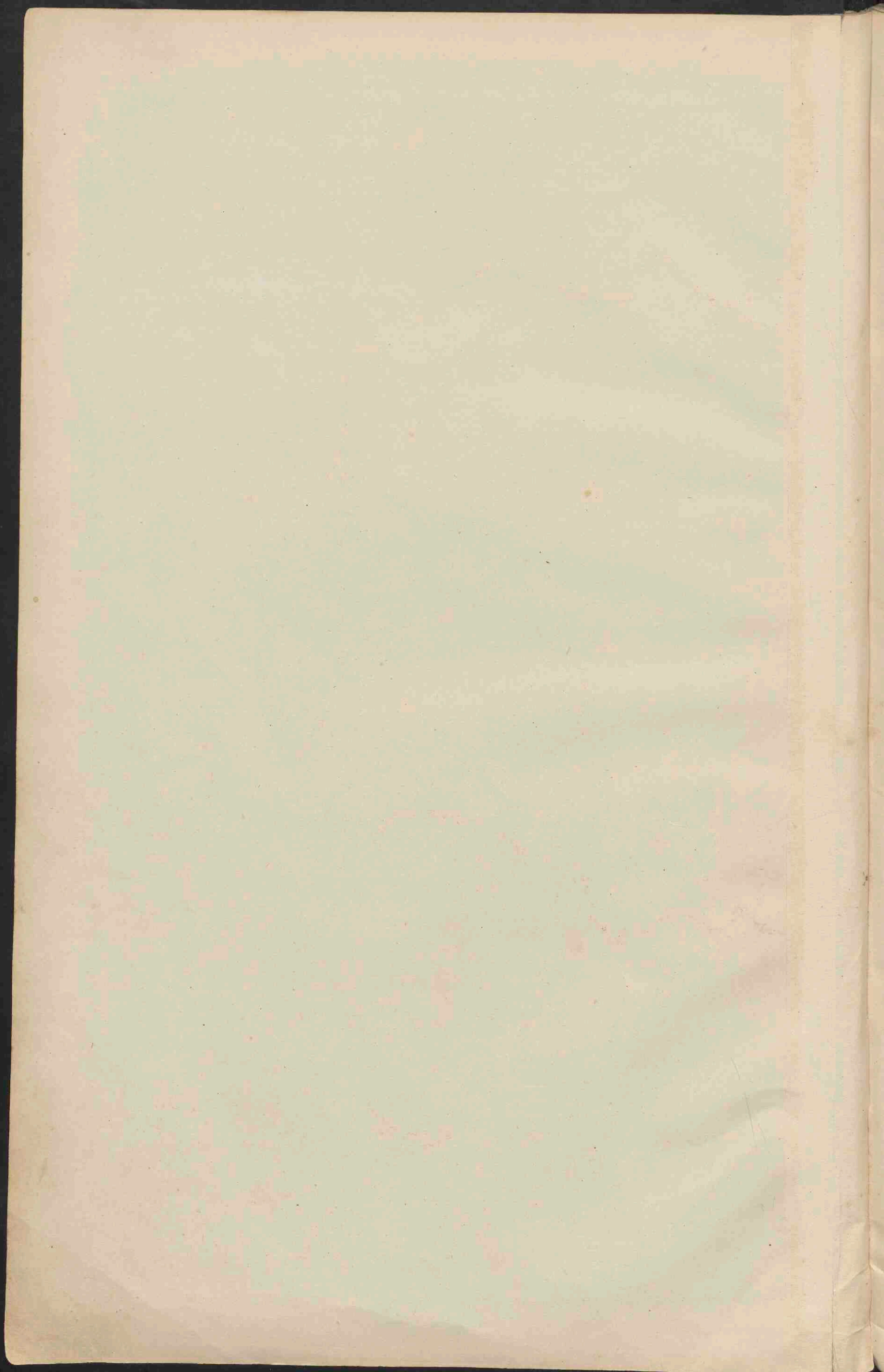

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

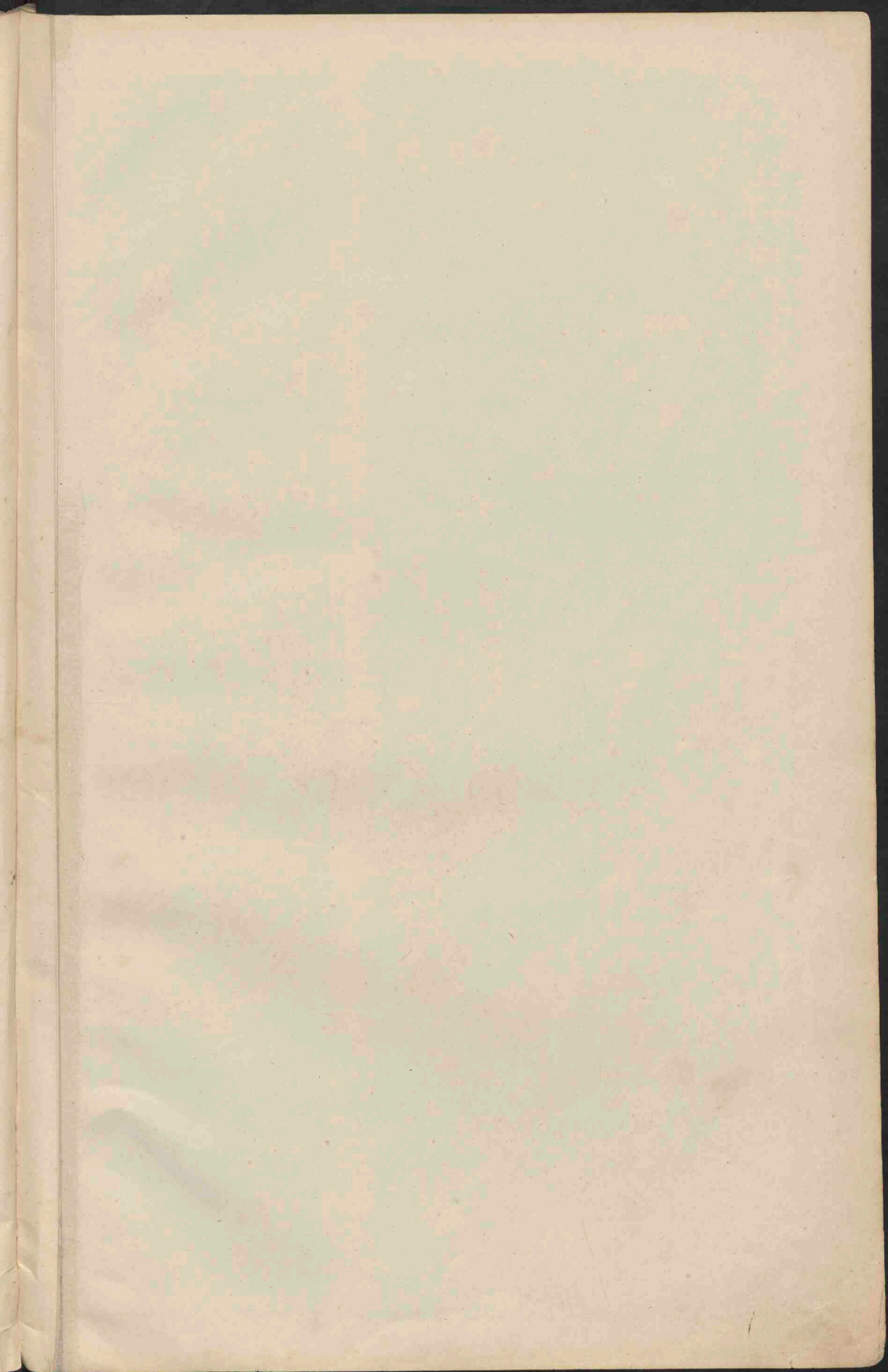
Schaal 1:3 700 000.

Grens tusschen Oos- en Transilvaansch Oostenrijke.

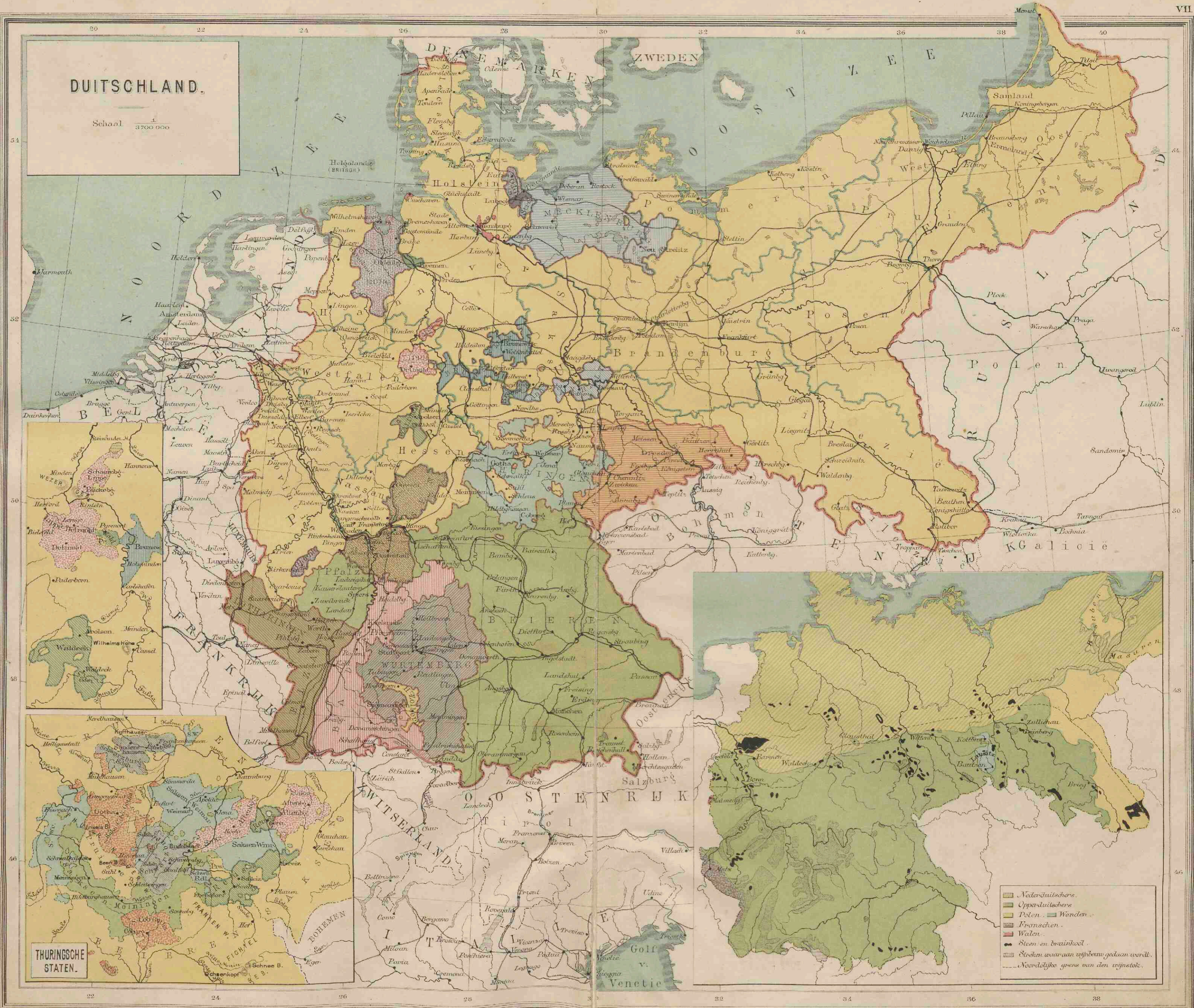

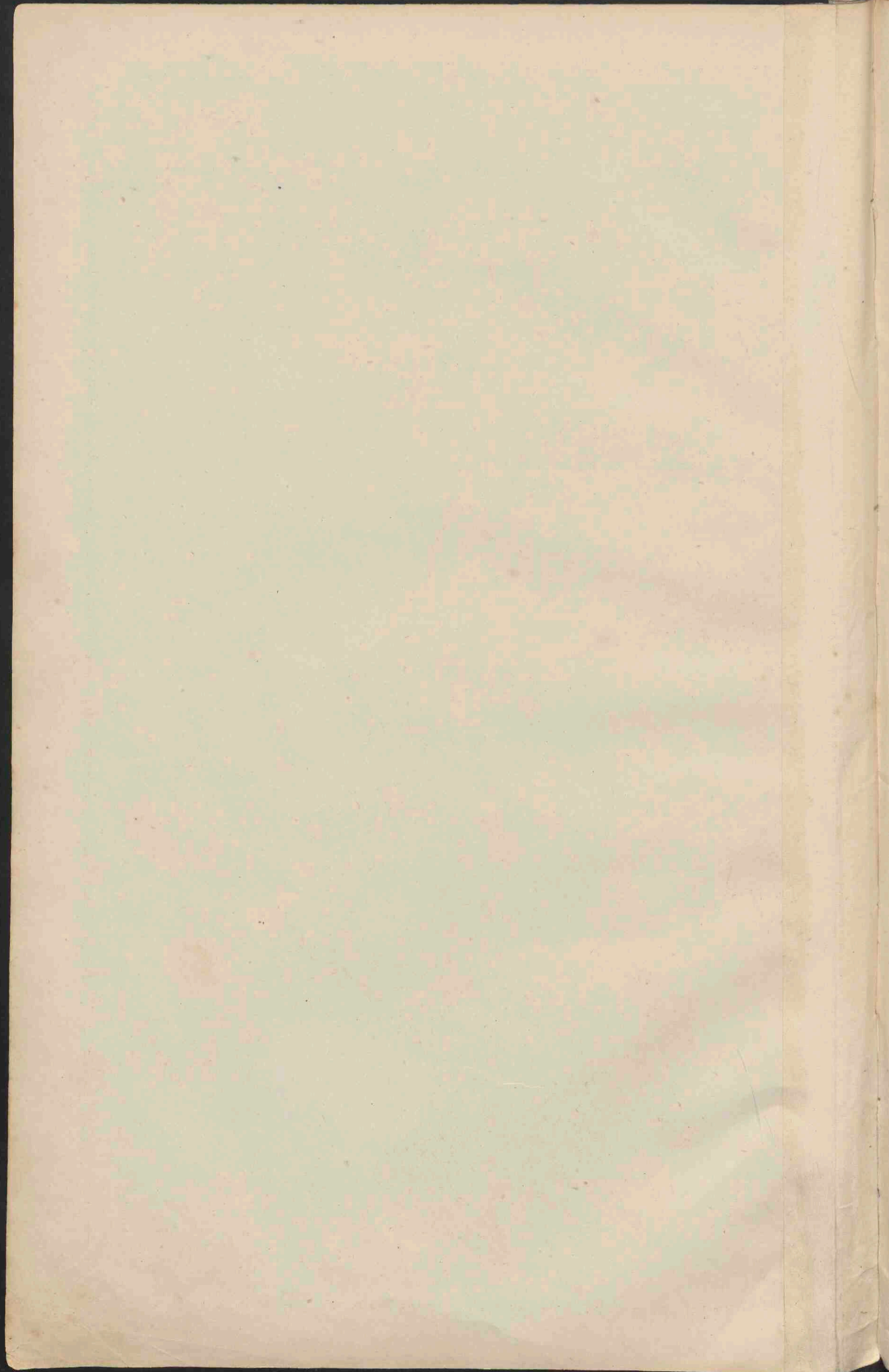

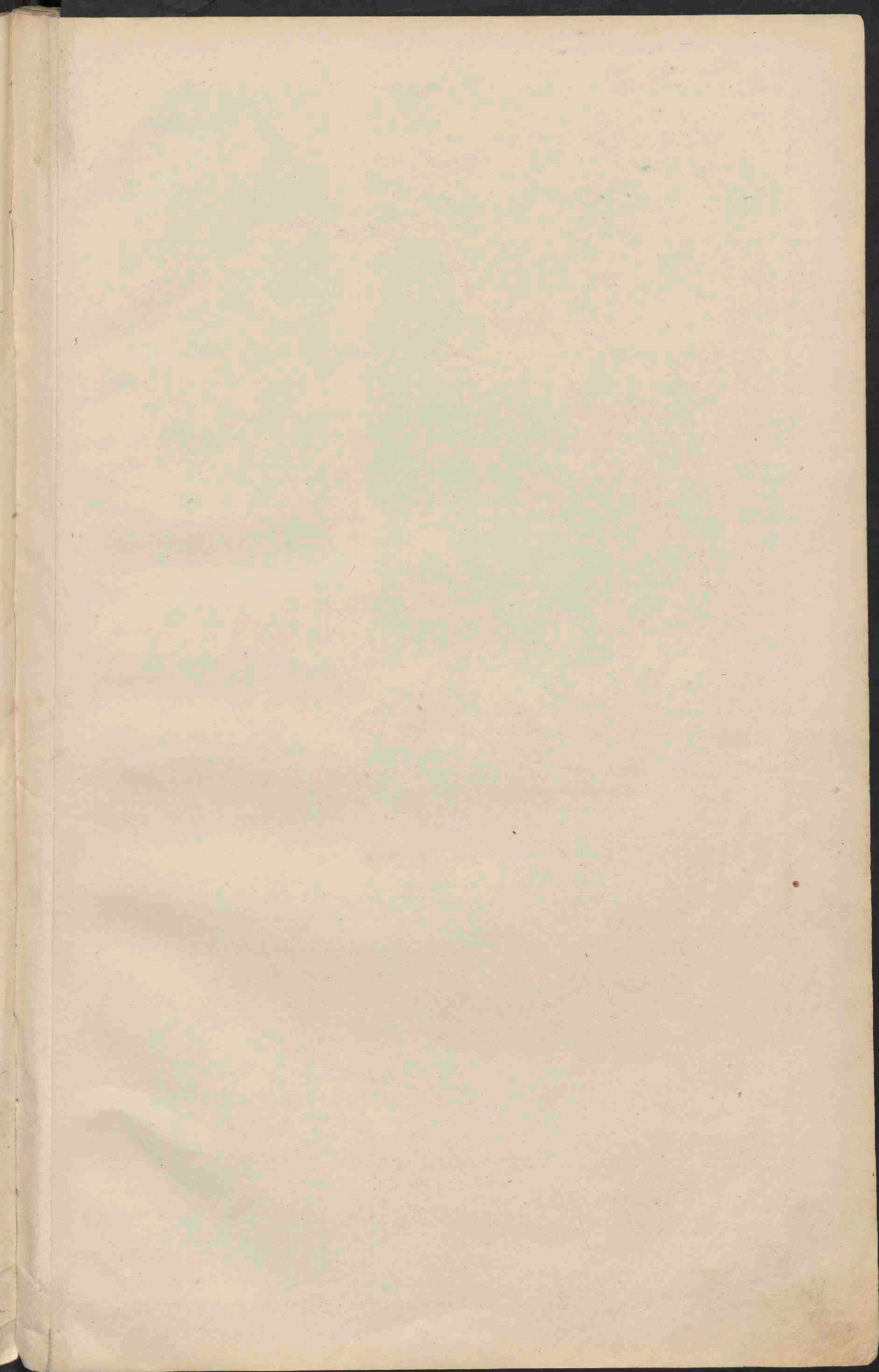

DUITSCHLAND.

Schaal 1/3700 000

FRANKRIJK.

Schaal 1 / 400 000

SPOORWEGEN in FRANKRIJK.

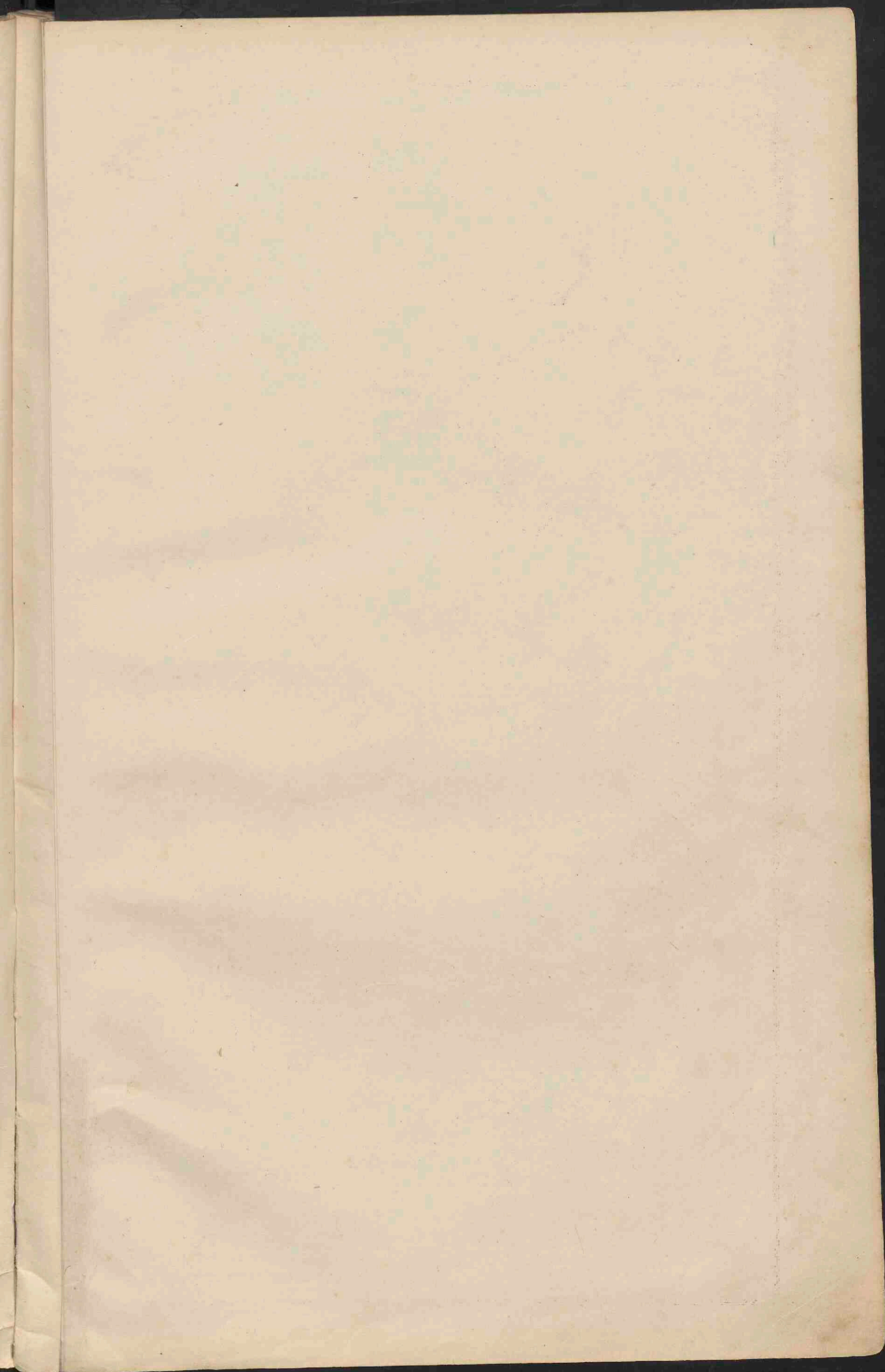
CORSICA.

PARIJS en OMSTREKEN.

Schaal : 1 / 740 000

STEENKOLBEDDINGEN in FRANKRIJK.

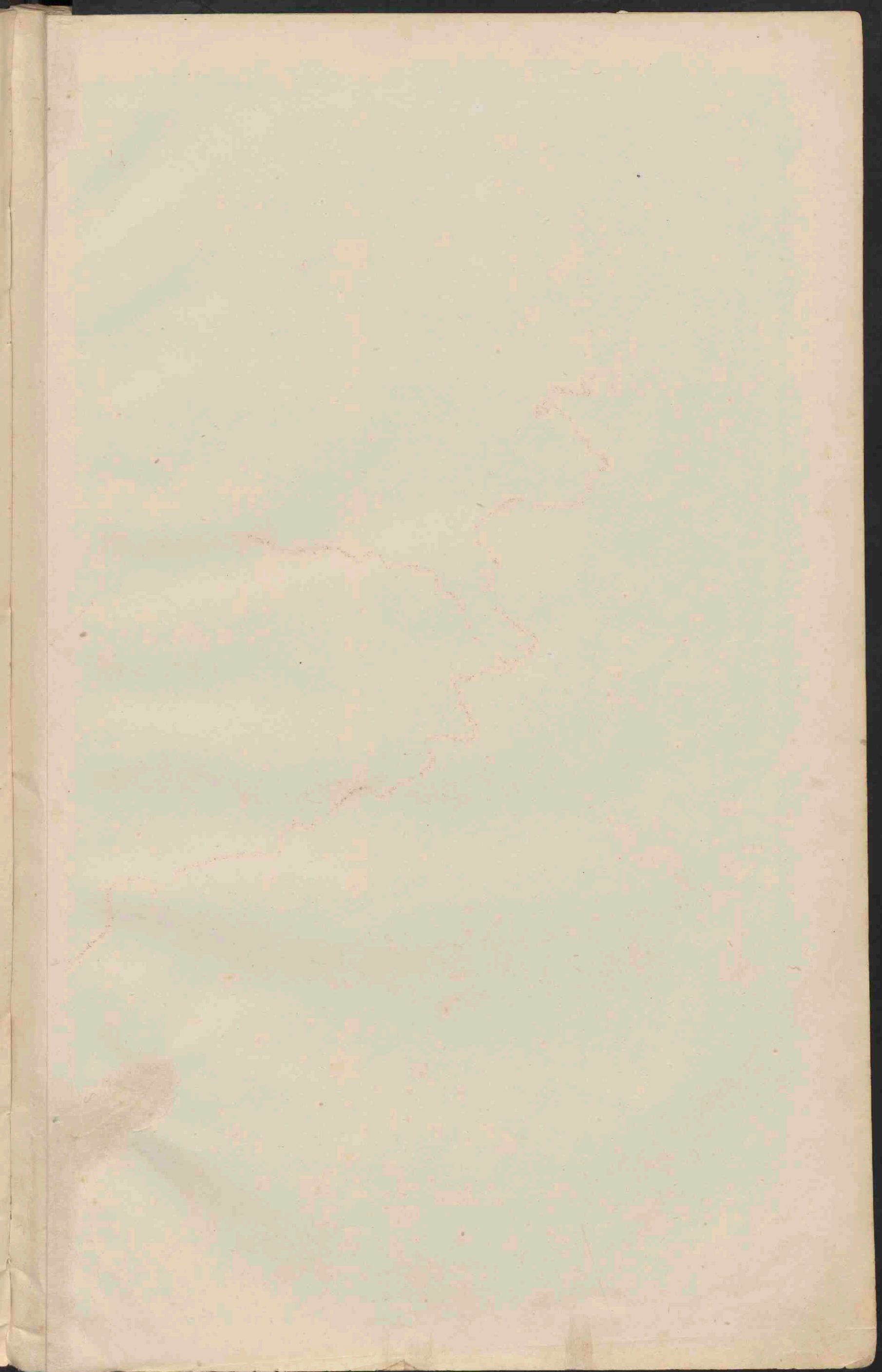

Betreffelijke grootte van Europeisch
 Rusland, Europa en t. g. heede Russische
 Rijk.

RUSLAND.
 Schaal $\frac{1}{20\ 000\ 000}$

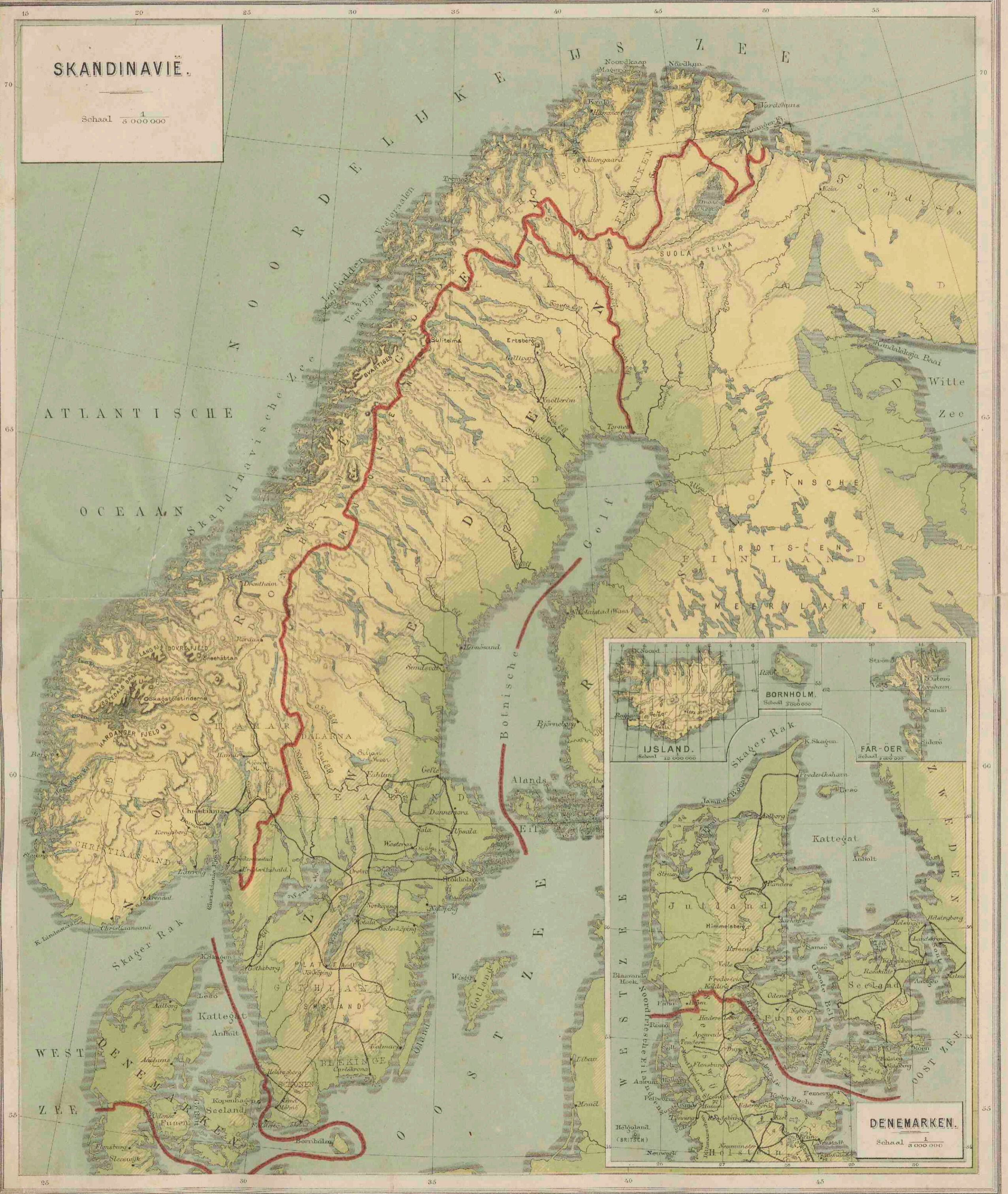

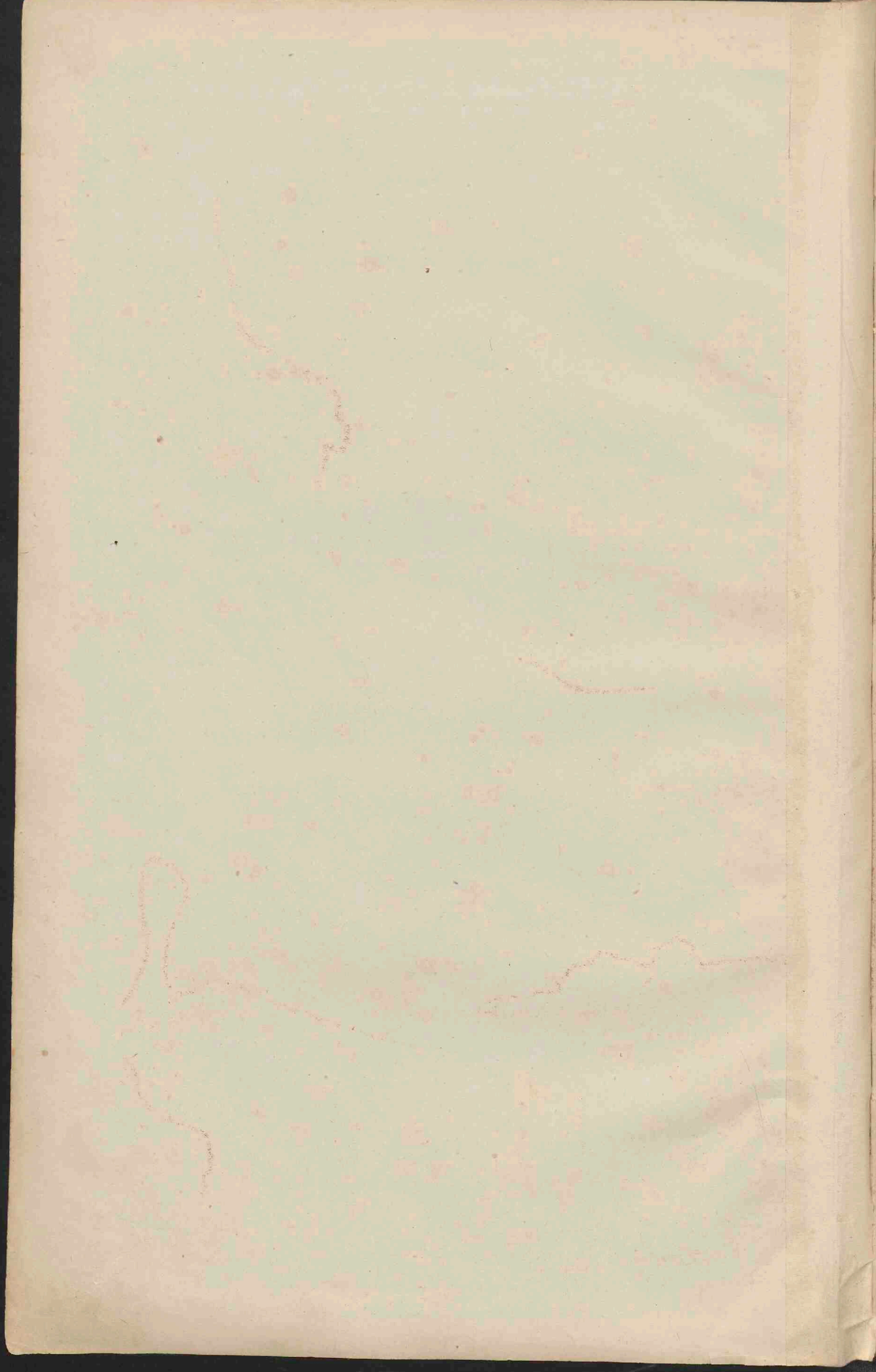

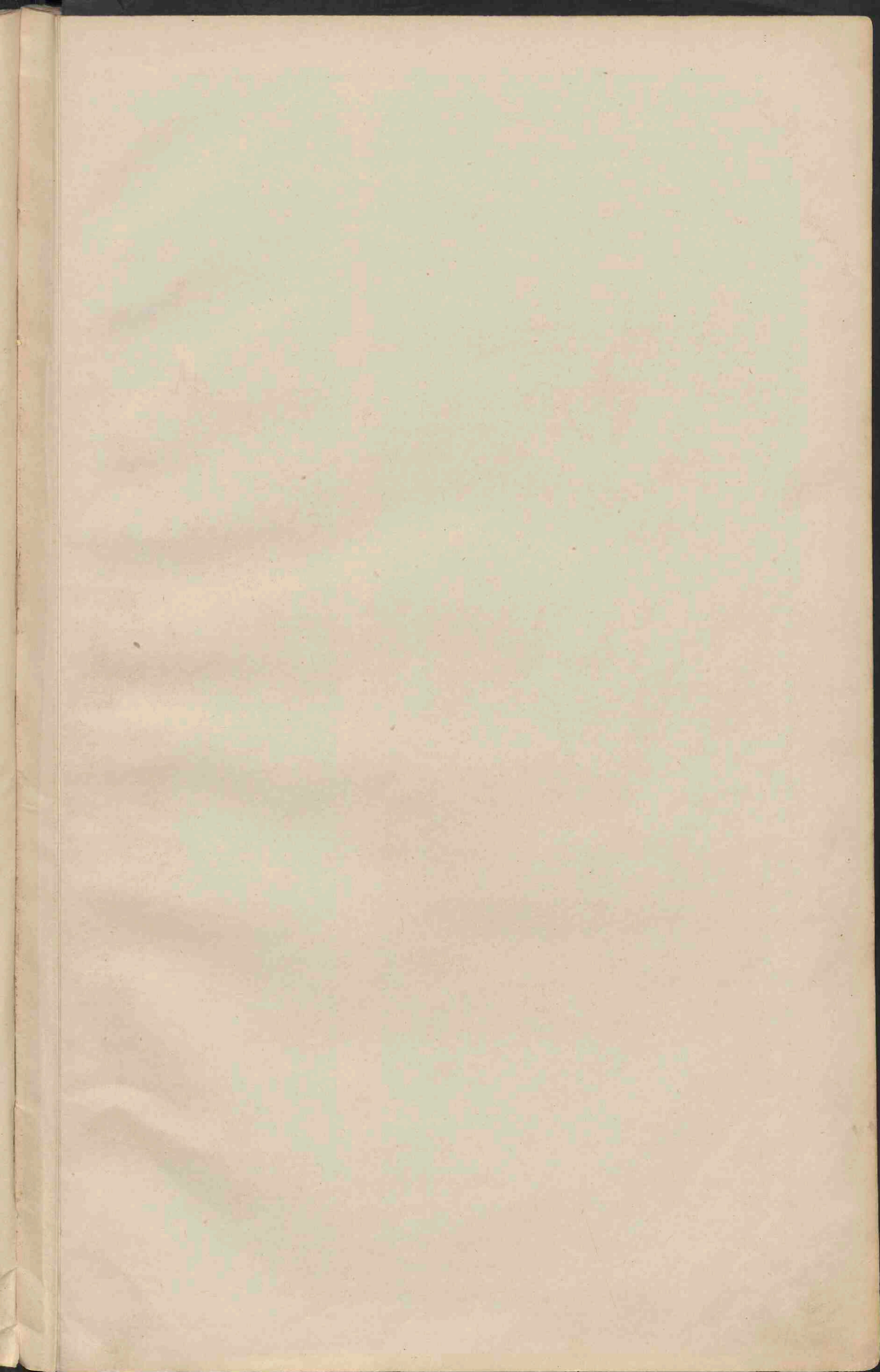

SKANDINAVIE.

Schaal $\frac{1}{3\,000\,000}$

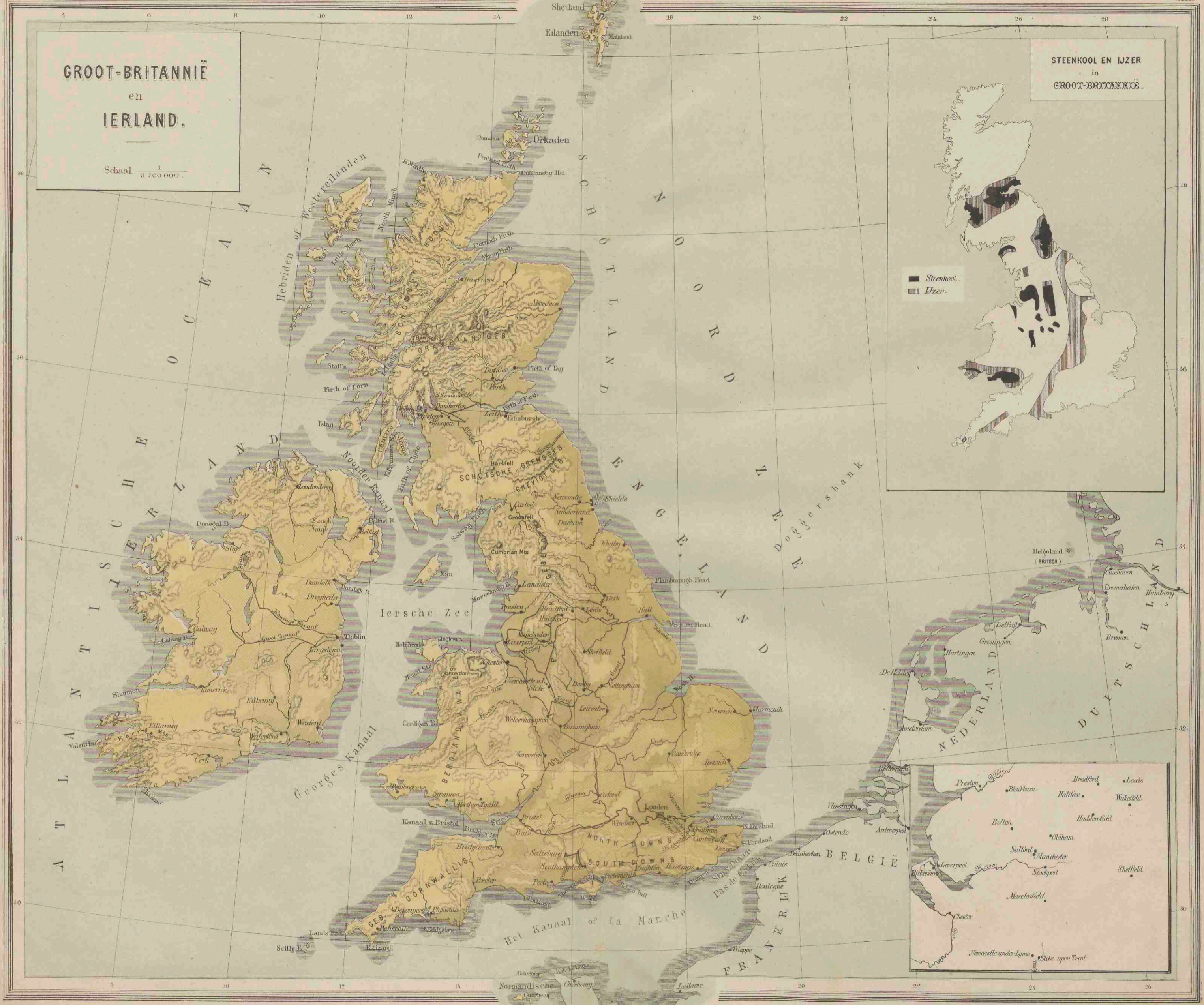

GROOT-BRITANNIË en IERLAND.

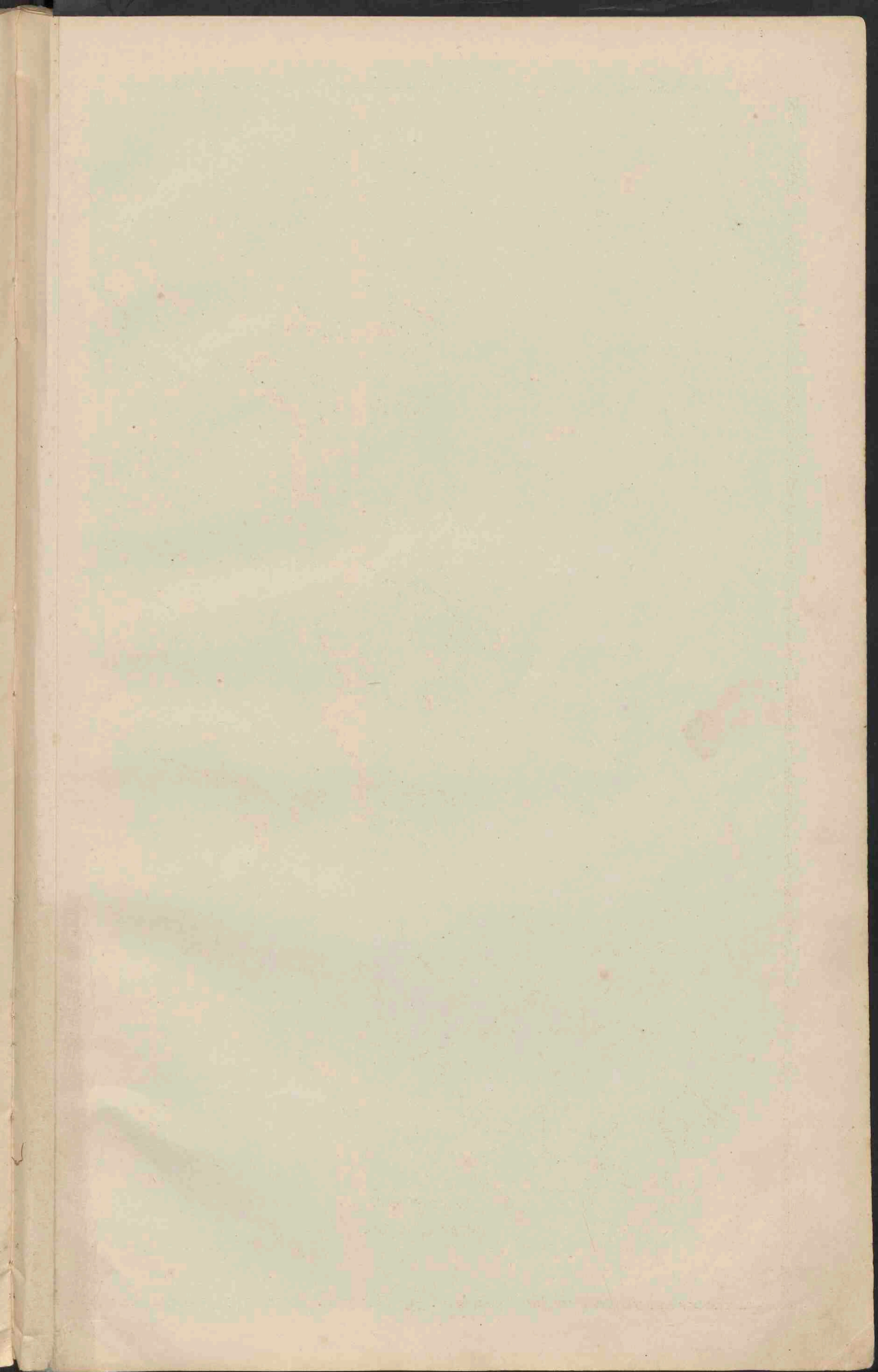
Schaal $\frac{1}{3\ 700\ 000}$

STEENKOOI EN IJZER in GROOT-BRITANNIË.

■ Steenkool.
■ IJzer.

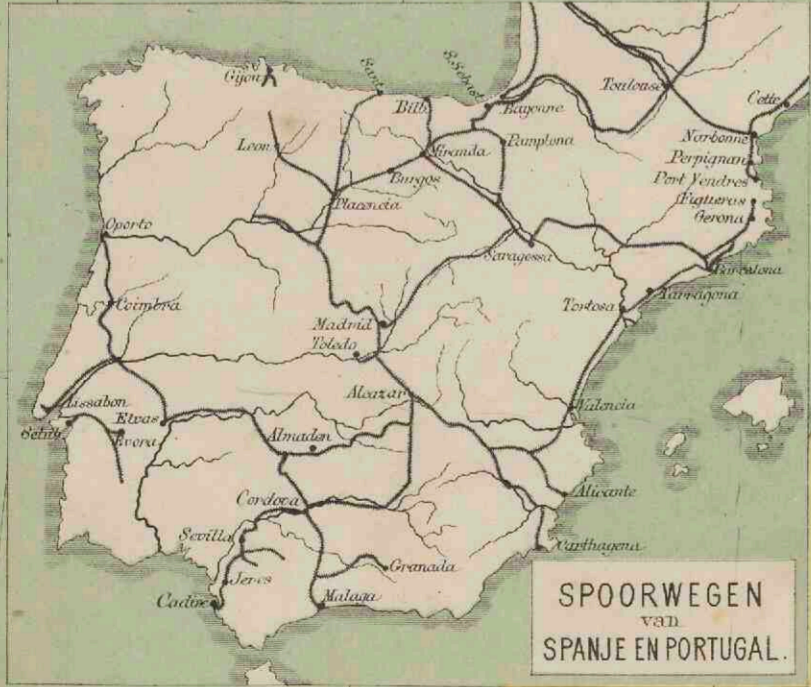

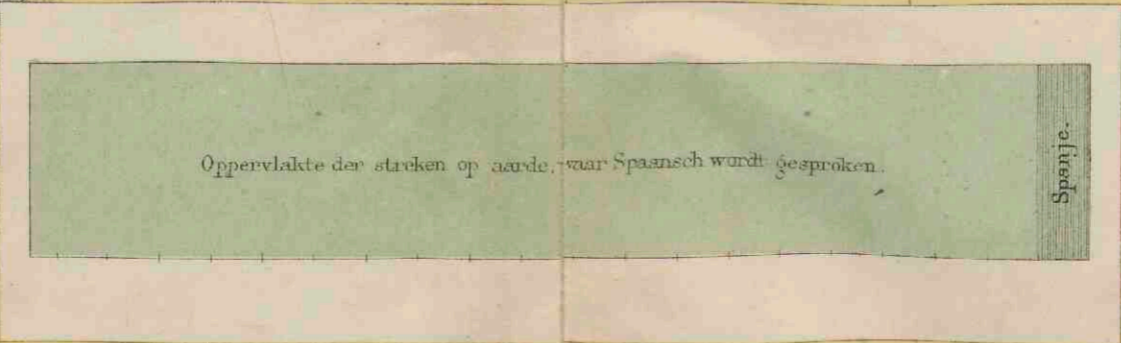

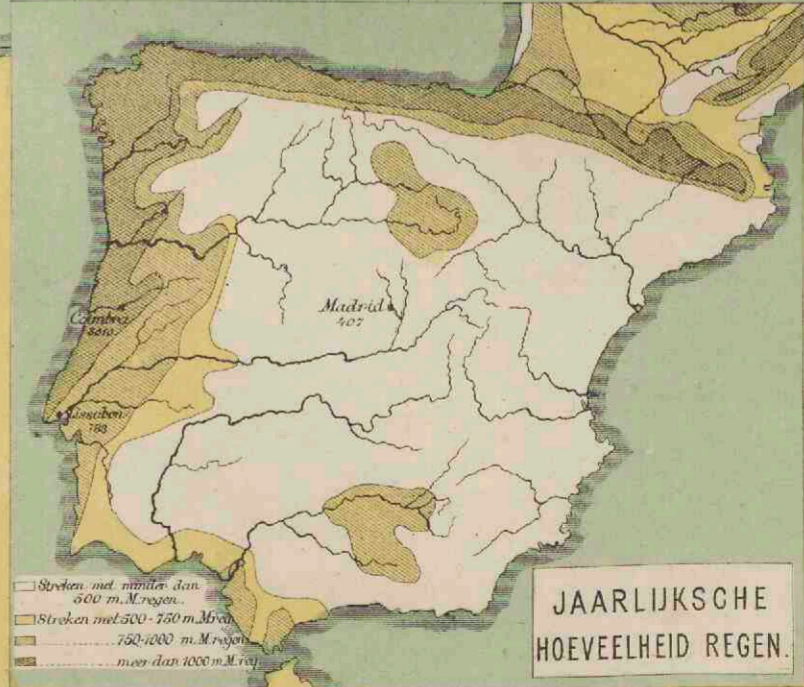
SPANJE EN PORTUGAL.
 Schaal $\frac{1}{3\ 740\ 000}$

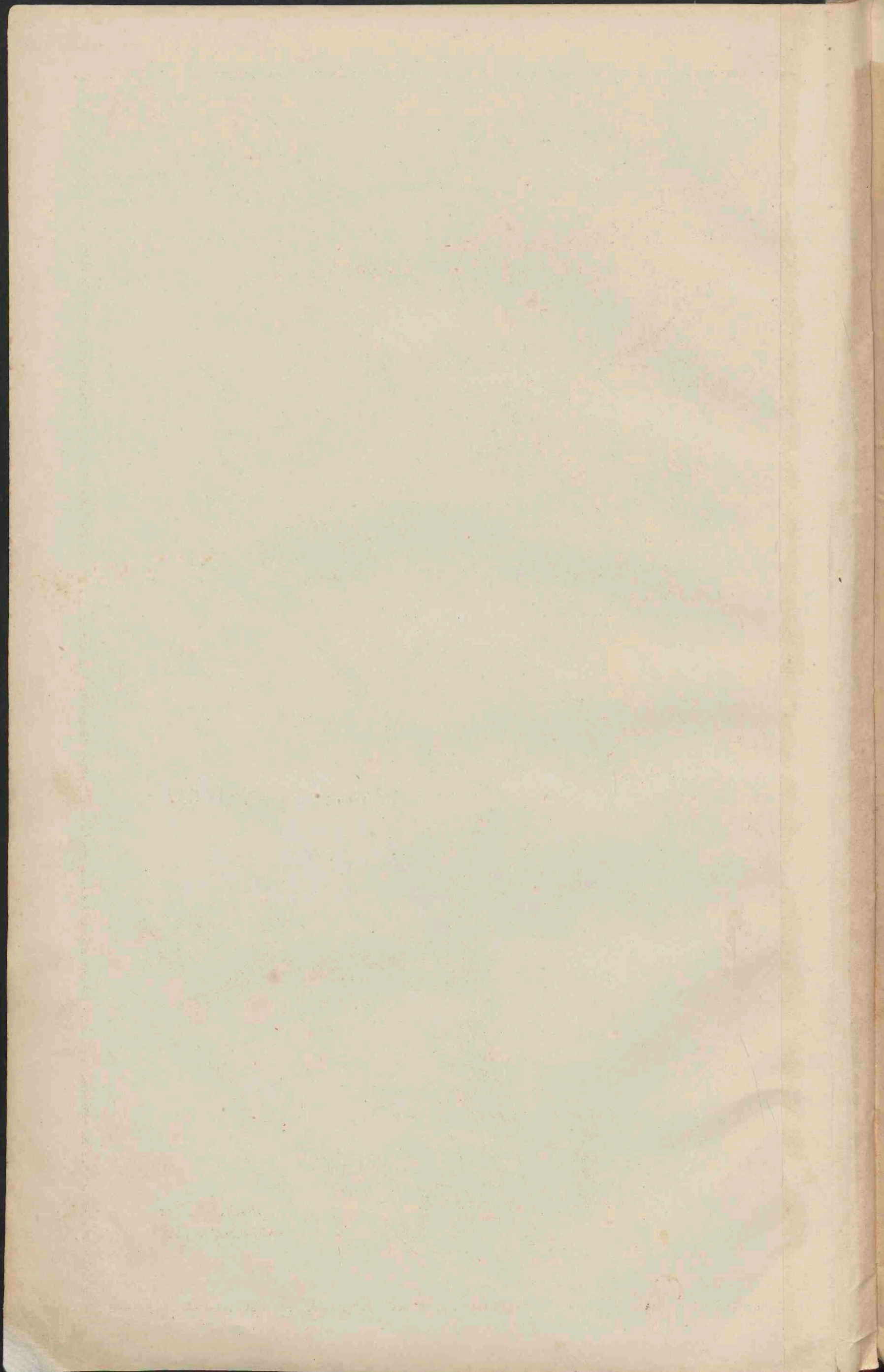
SPOORWEGEN
 van
SPANJE EN PORTUGAL.

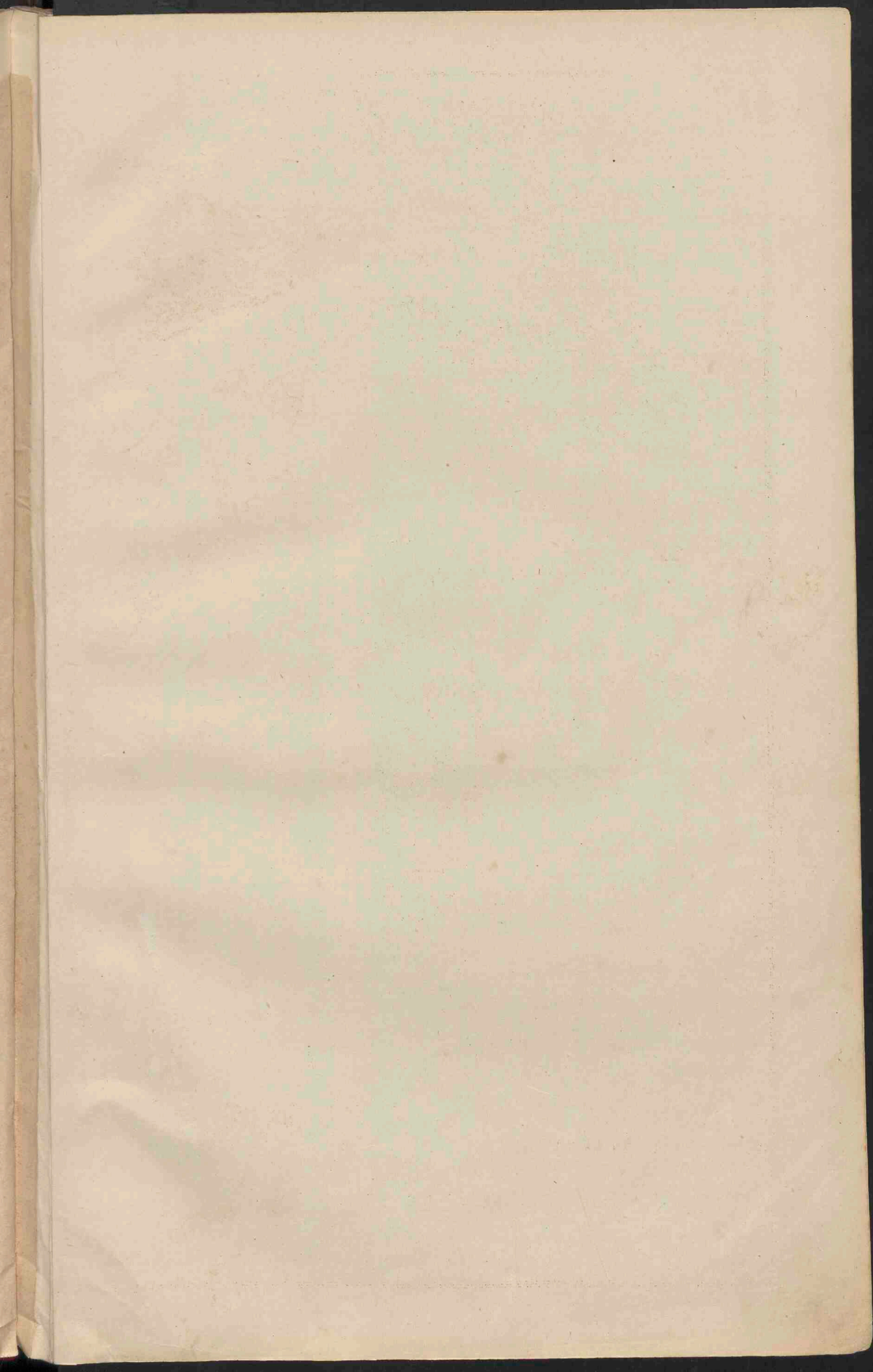

Oppervlakte der streken op aarde, waar Spaansch wordt gesproken.

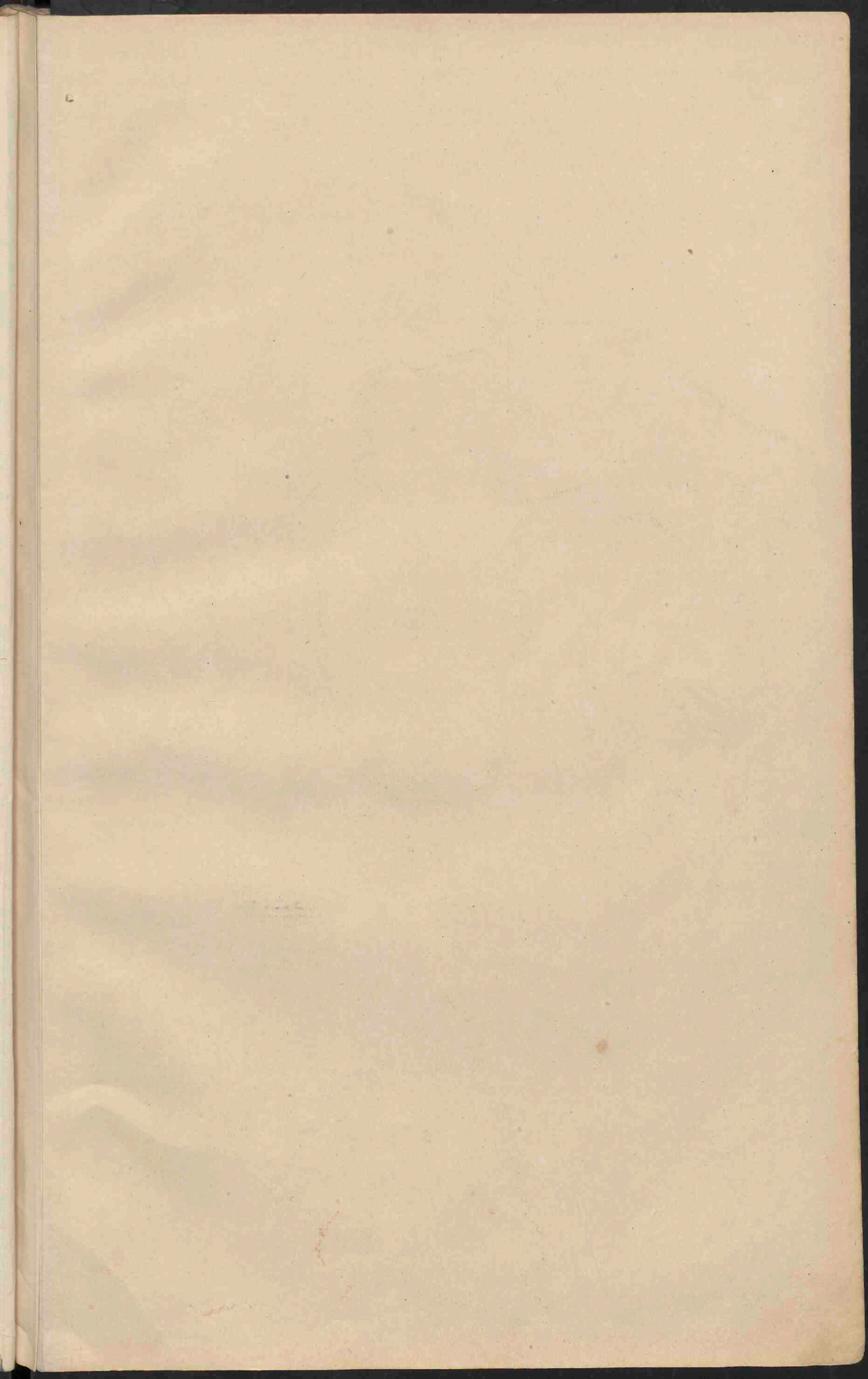
JAARLIJKSCHE
HOEEVEELHEID REGEN.

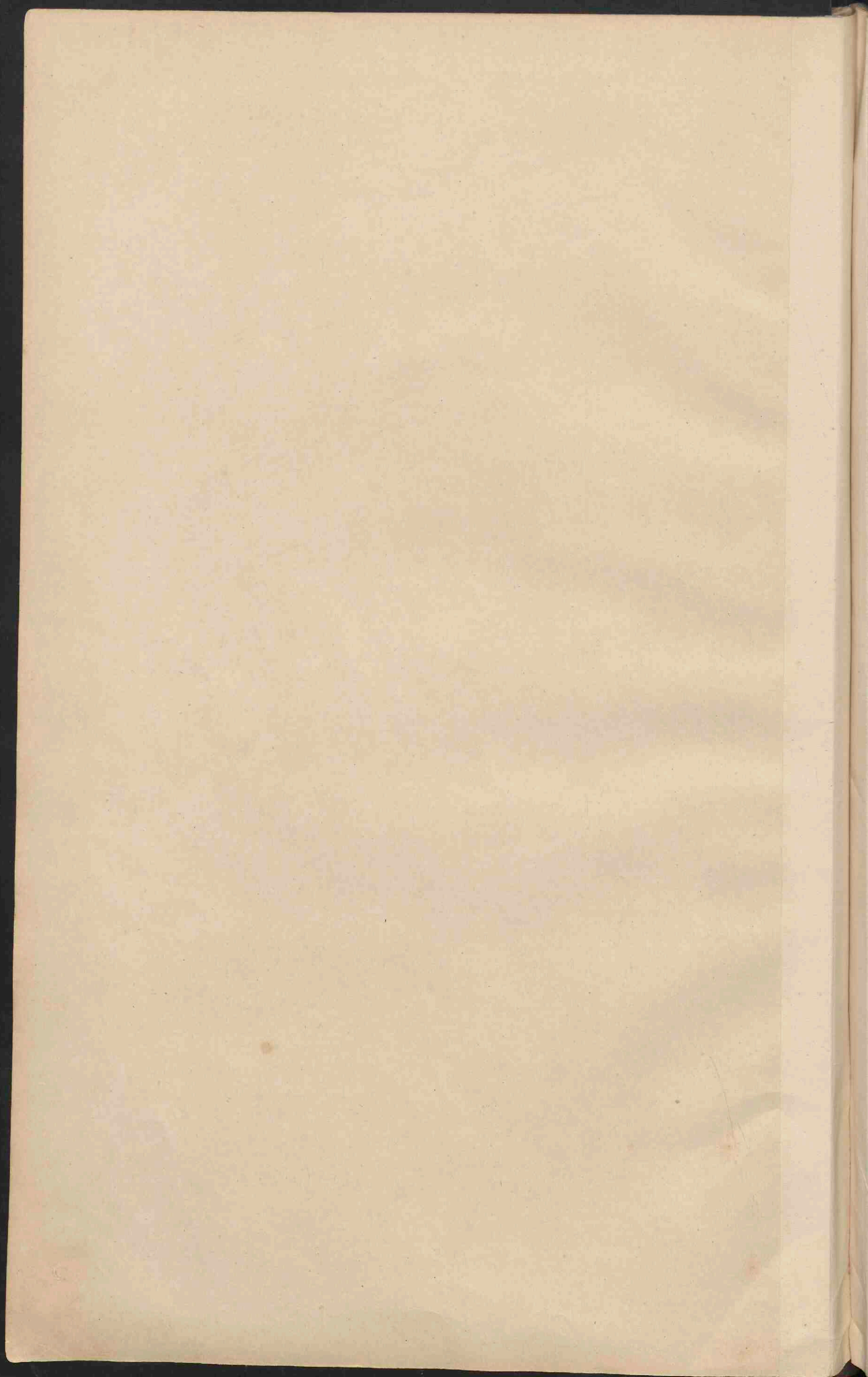

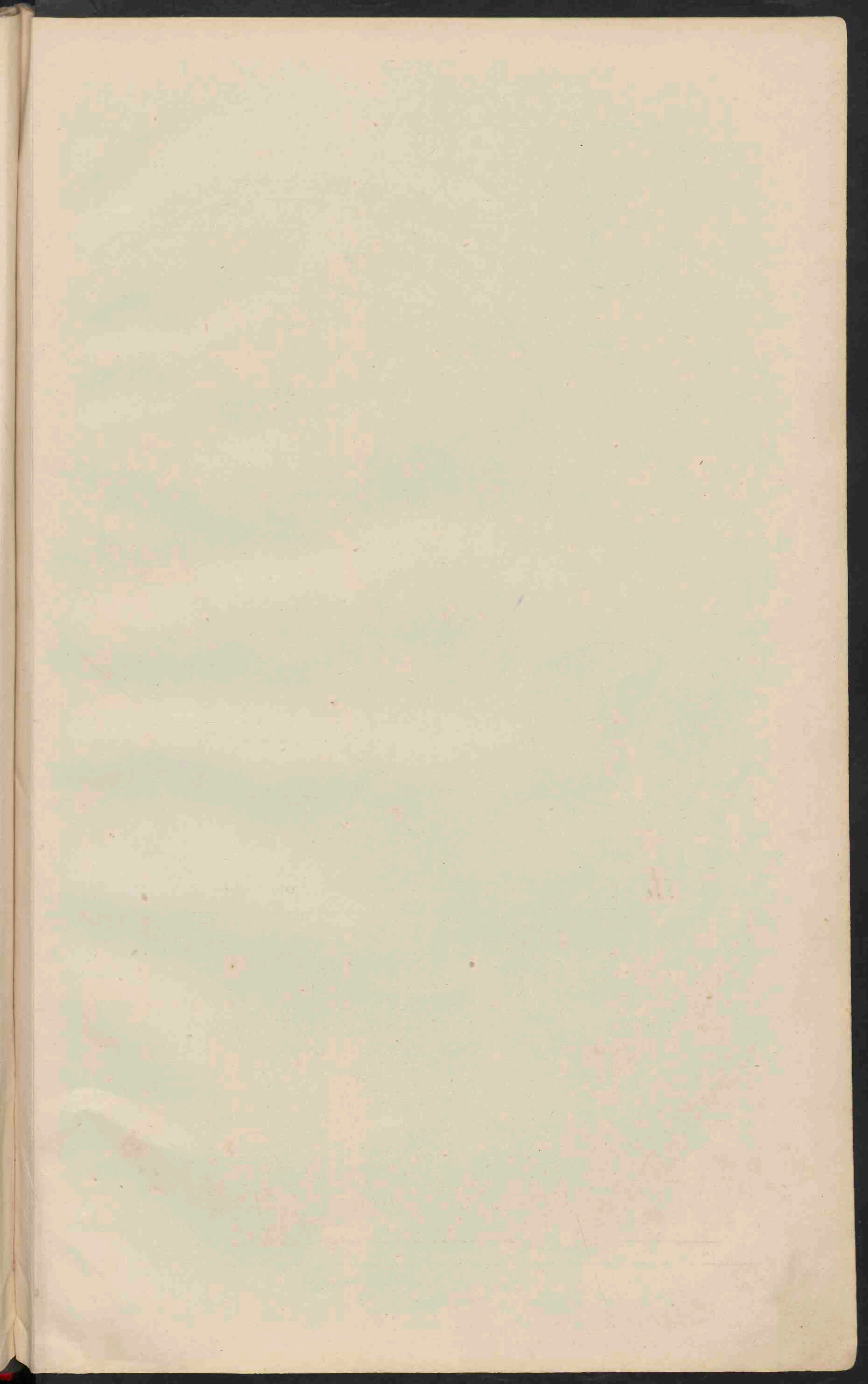
- TEGENWOORDIGE VERDEELING.
- I KONSTANTINOPEL
  - II VILAJET EDIRNE (ADRIANOPEL)
  - III " -I-TOENA (DONAU PROV.)
  - IV " SELANIK
  - V " JANINA
  - VI " MONASTIR
  - VII " HERZEGOWINA
  - VIII " -I-BOSNA (BOSNIË)
  - IX " ROEMILI (SKODRA)

TURKIJE
 EN
GRIEKENLAND

Schaal 3 700 000

WERELDKAARTEN.

WESTELIJK HALFROND.

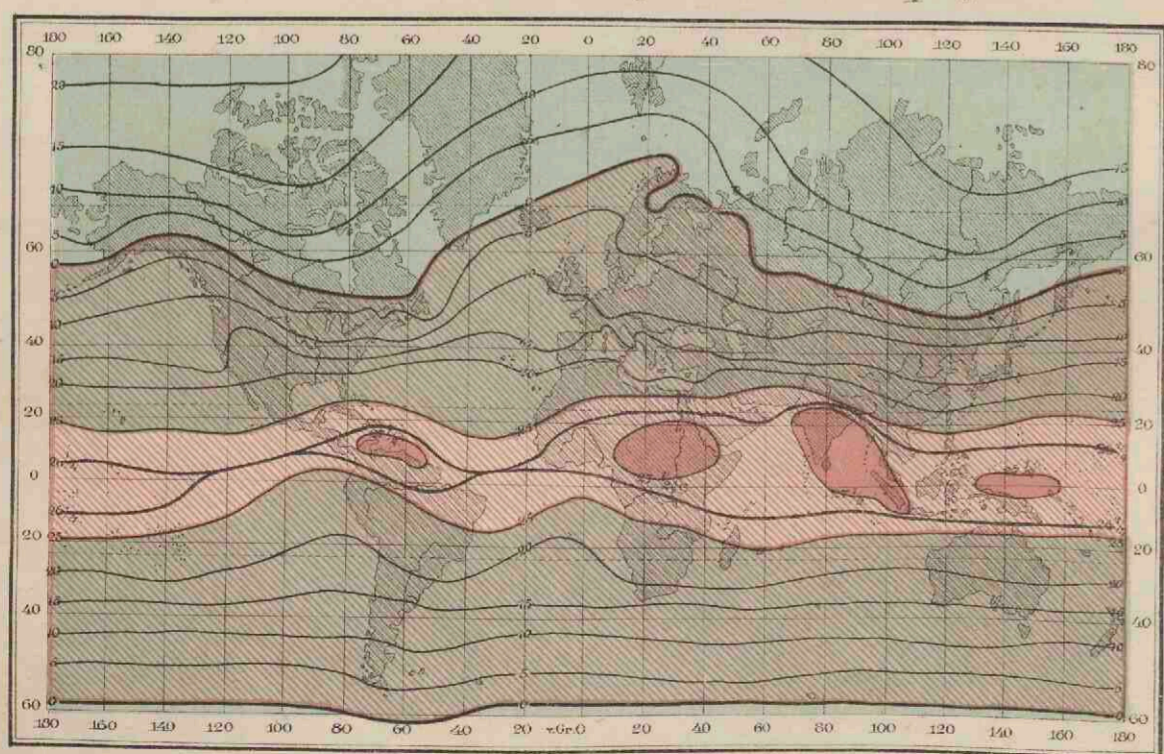
OOSTELIJK HALFROND.

ISOOTHERMENKAART voor het jaar (Mercators projectie).

ISOOTHERMENKAART.

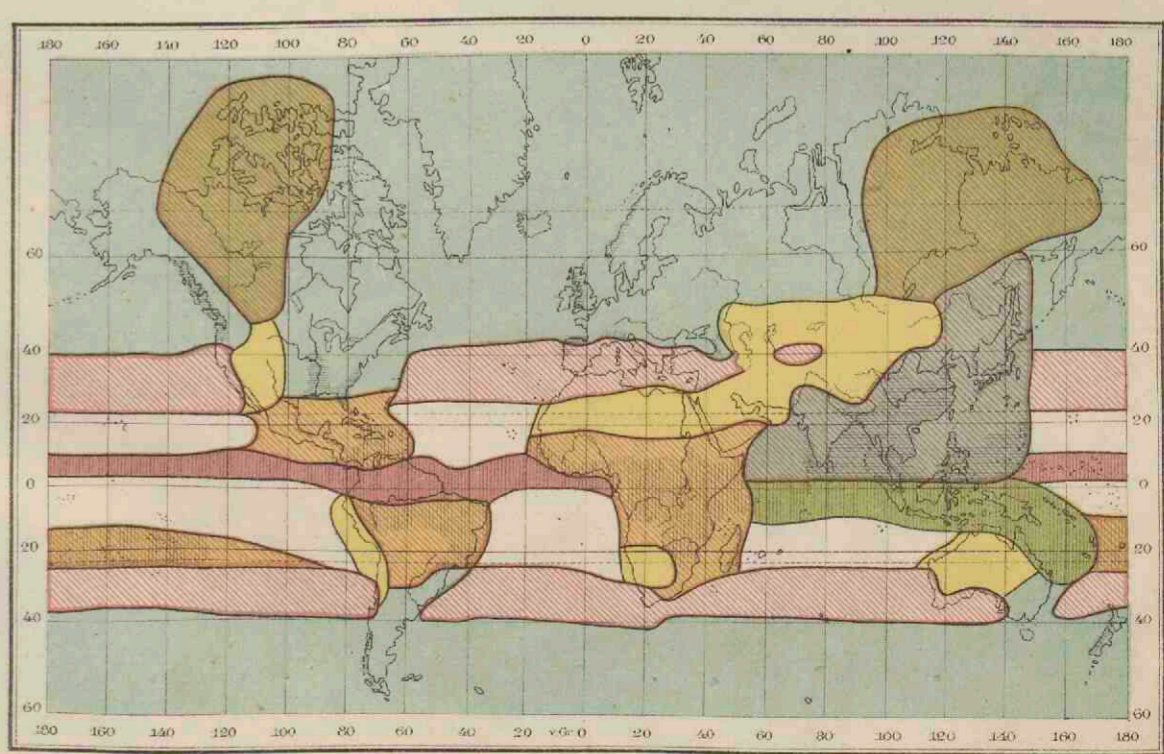
REGENKAART (Mercators projectie).

- Heete Zone.
  - Gematigde Zone.
  - Koude Zone.
- De graden zijn volgens de schaal van Celsius.*

REGENKAART.

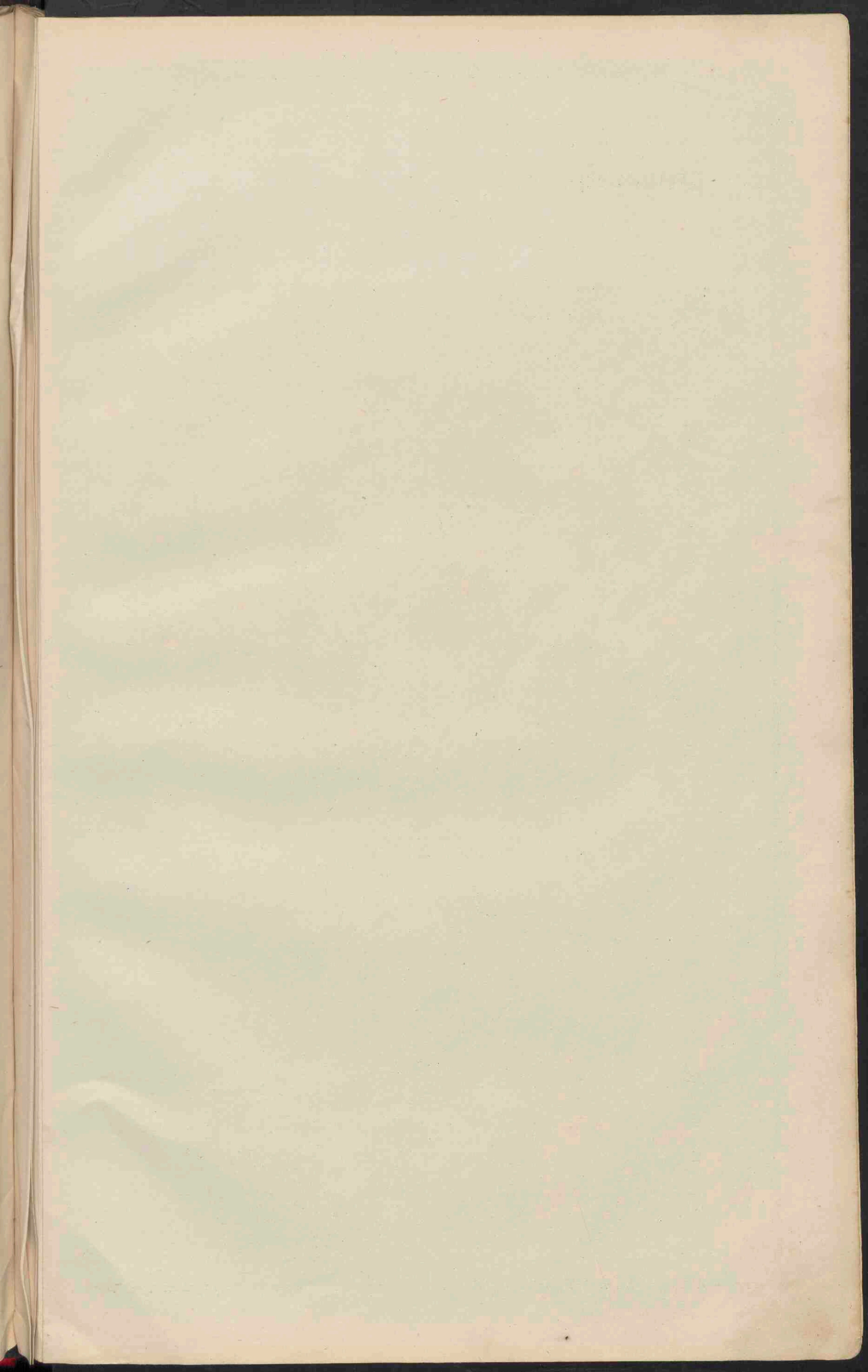
- Regen in alle jaargetijden.
- Subtropische regen.
- Regentooze passaatzone.
- Regenarme woestijngebieden.
- Equatoriale regens.
- Tropische regens.
- Aziatische meersomregens.
- Australische meersomregens.
- Gebied van de Amerikaanse en Siberische koudepool.
- Streken, waan jaargetijds meer dan 1200m. Neerslag valt.

Groningen, J.B. Wolters.

Lith. v. d. Weijer-Groningen.

ZEESTROOMINGEN.

- Warme stroomingen.
- Koude stroomingen.
- Wierbanken.
- Richting der stroomingen.
- Hoogland.
- Laagland.

HOOG- EN LAAGLAND

op

AARDE.

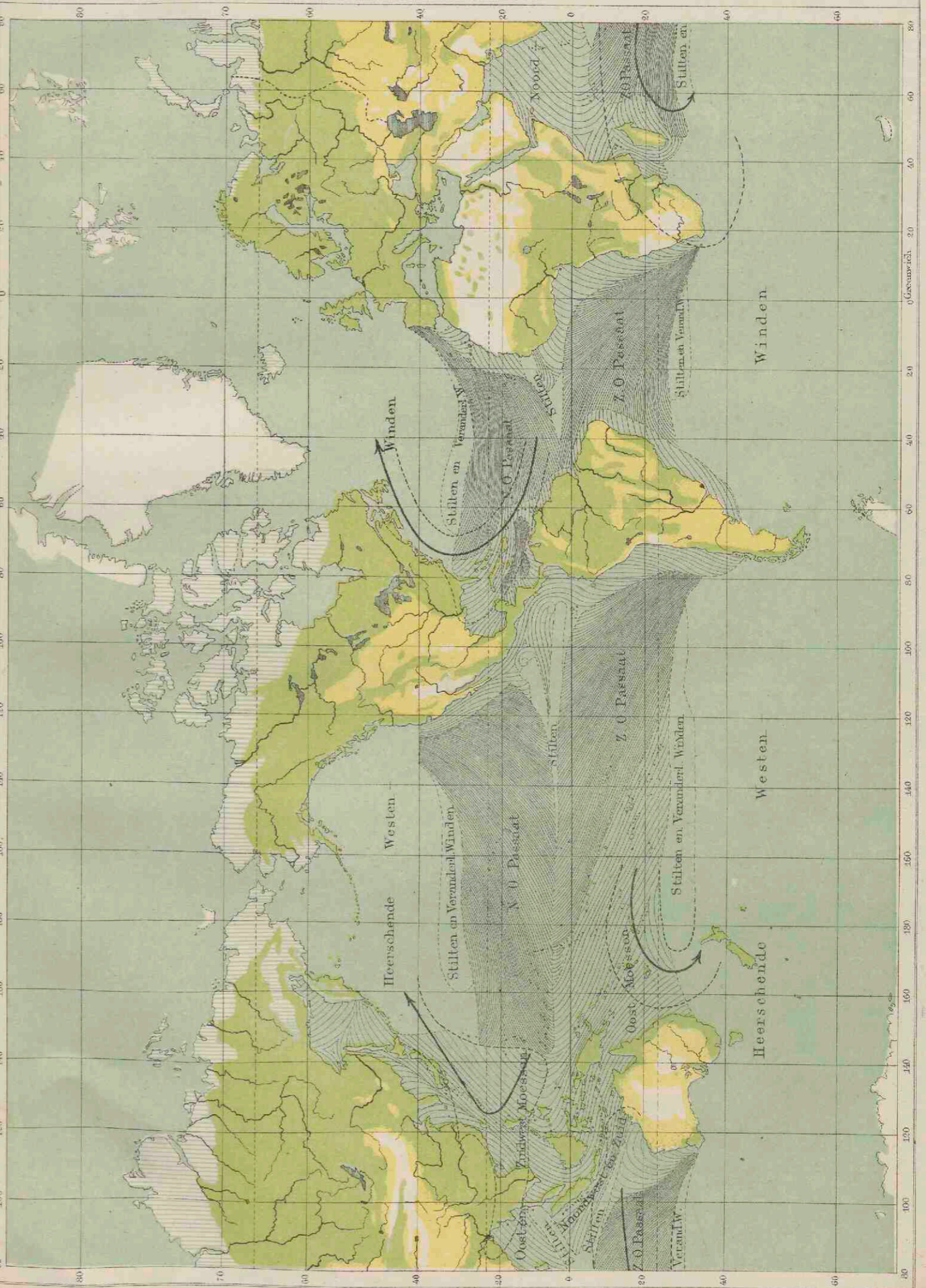
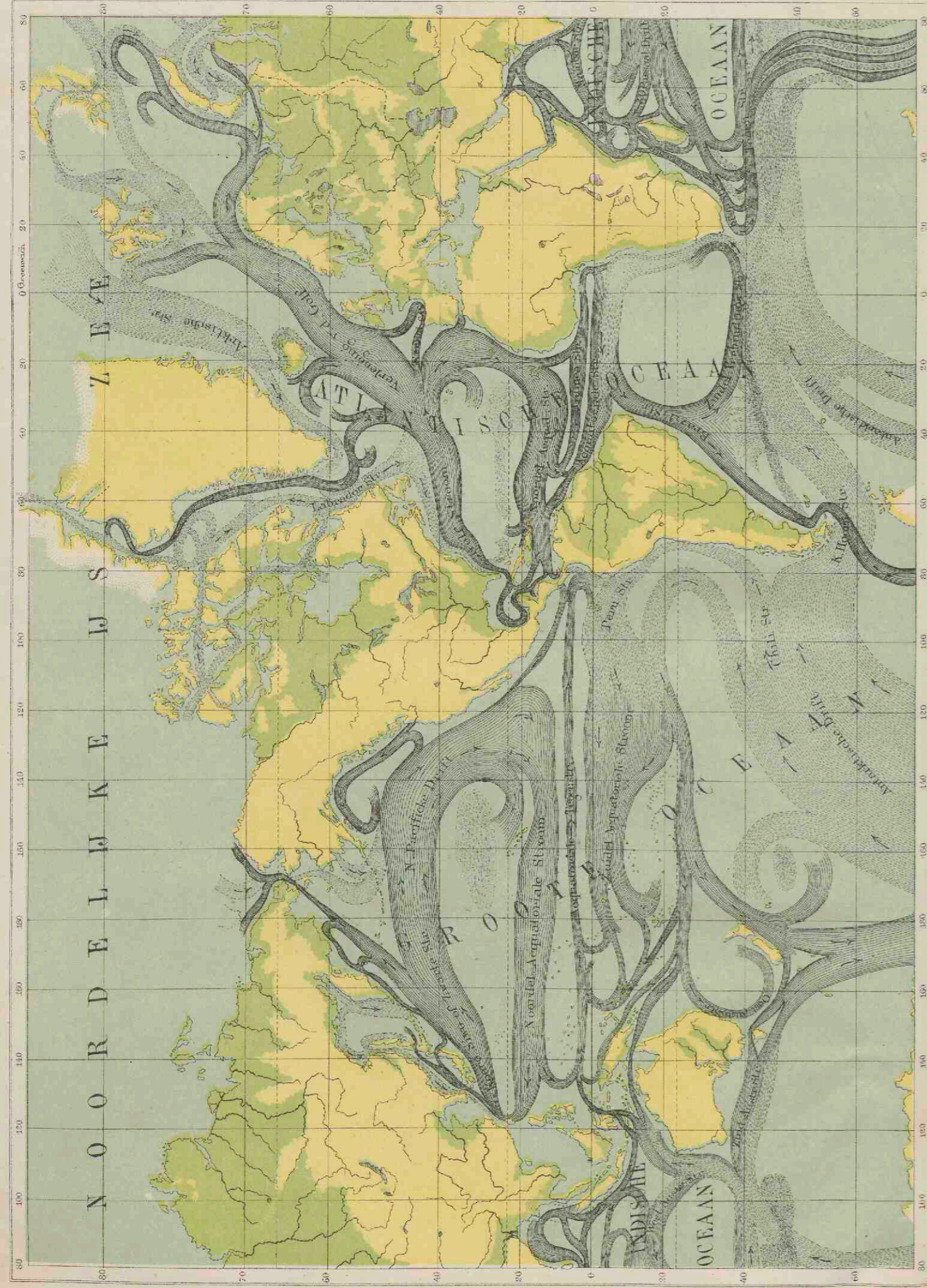
WINDEN.

- Passaatwinden.
- Moessons.
- Grenzen van de orkanen.
- Richting
- Woud en bebouwde landen.
- Steppen.
- Toendra's of Moestappen.
- Woestijnen.

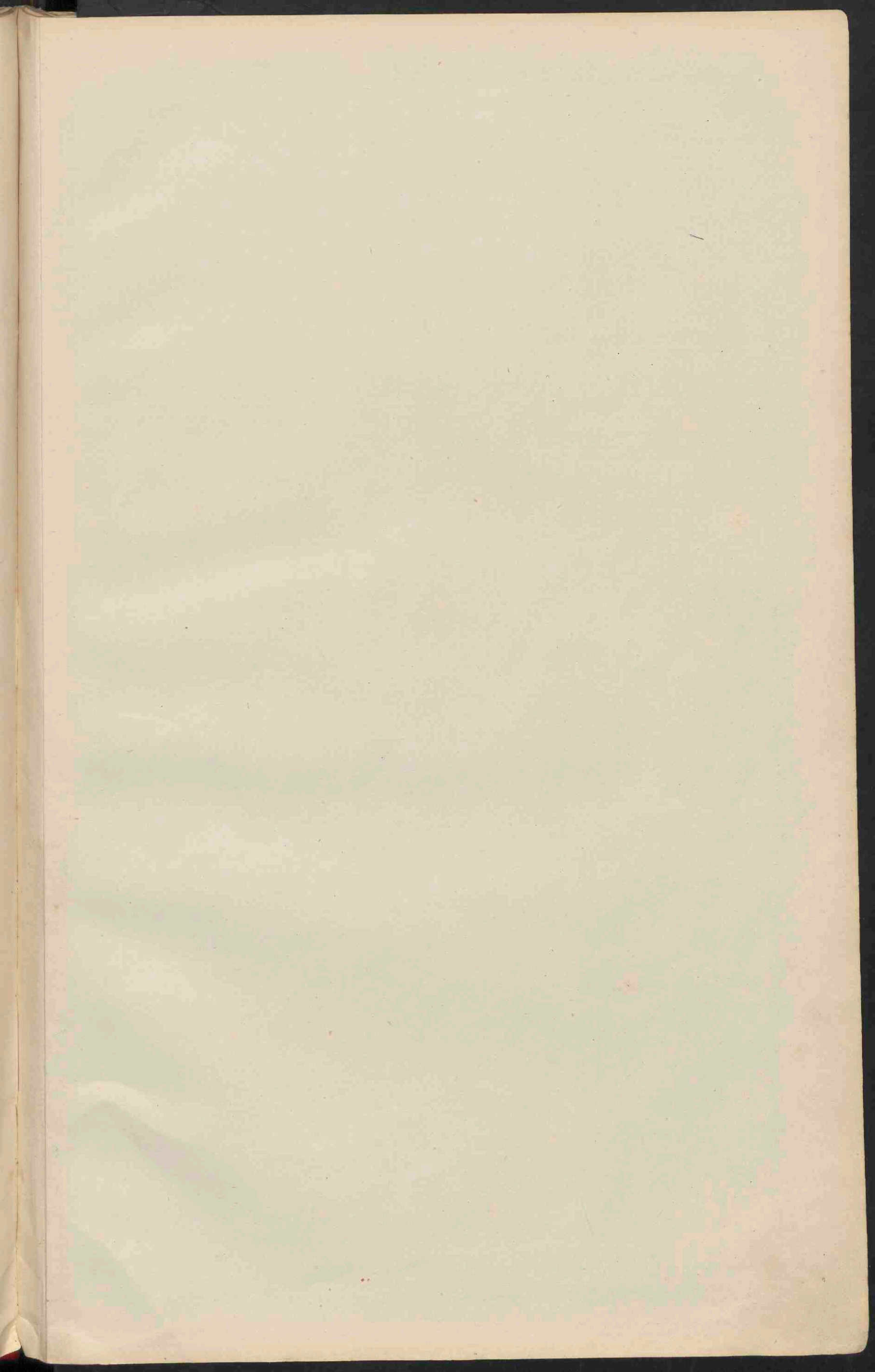
GESTELDHEID

vanden

BODEM.

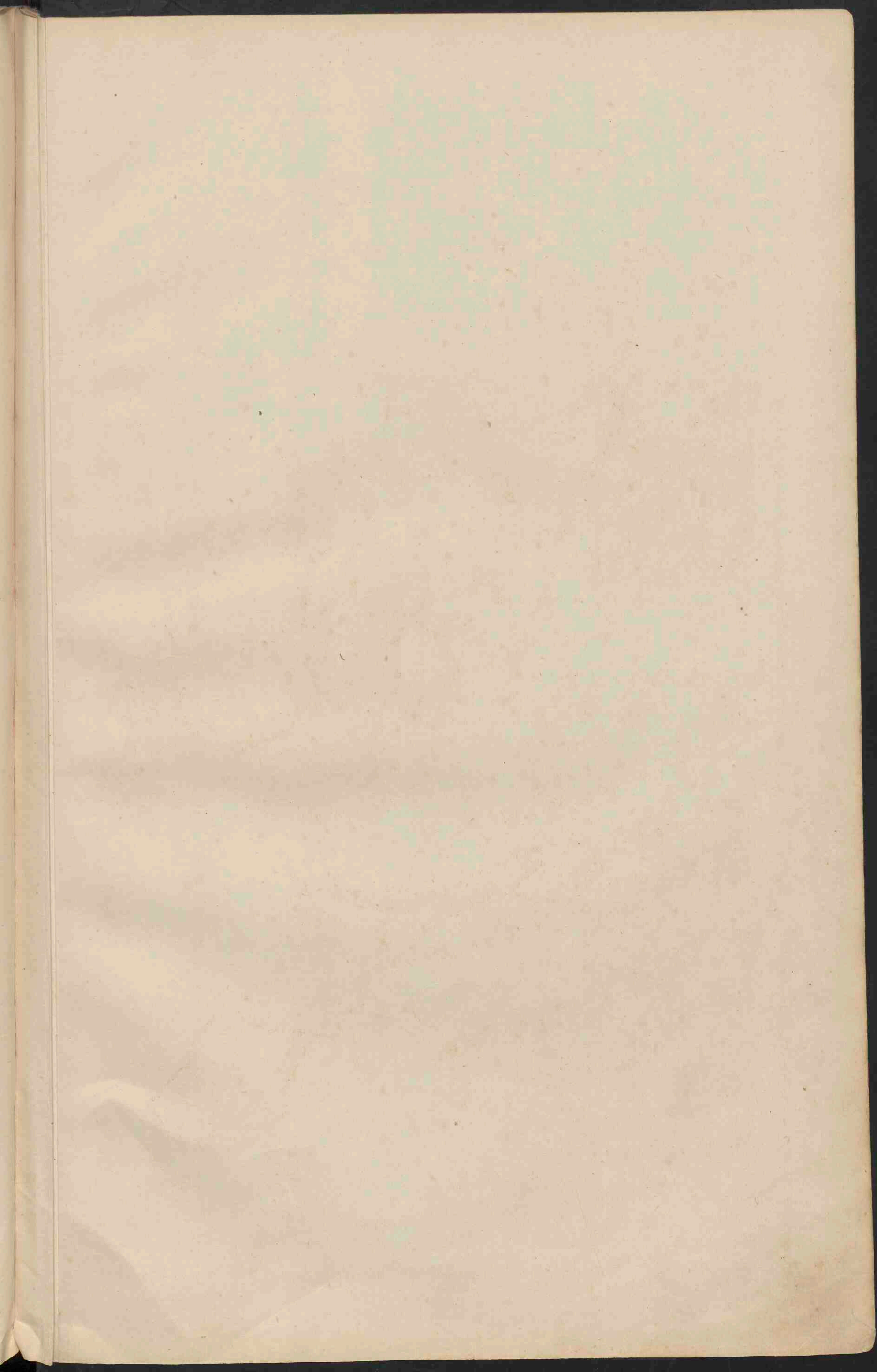
AZIË.

Schaal 1/35 000 000

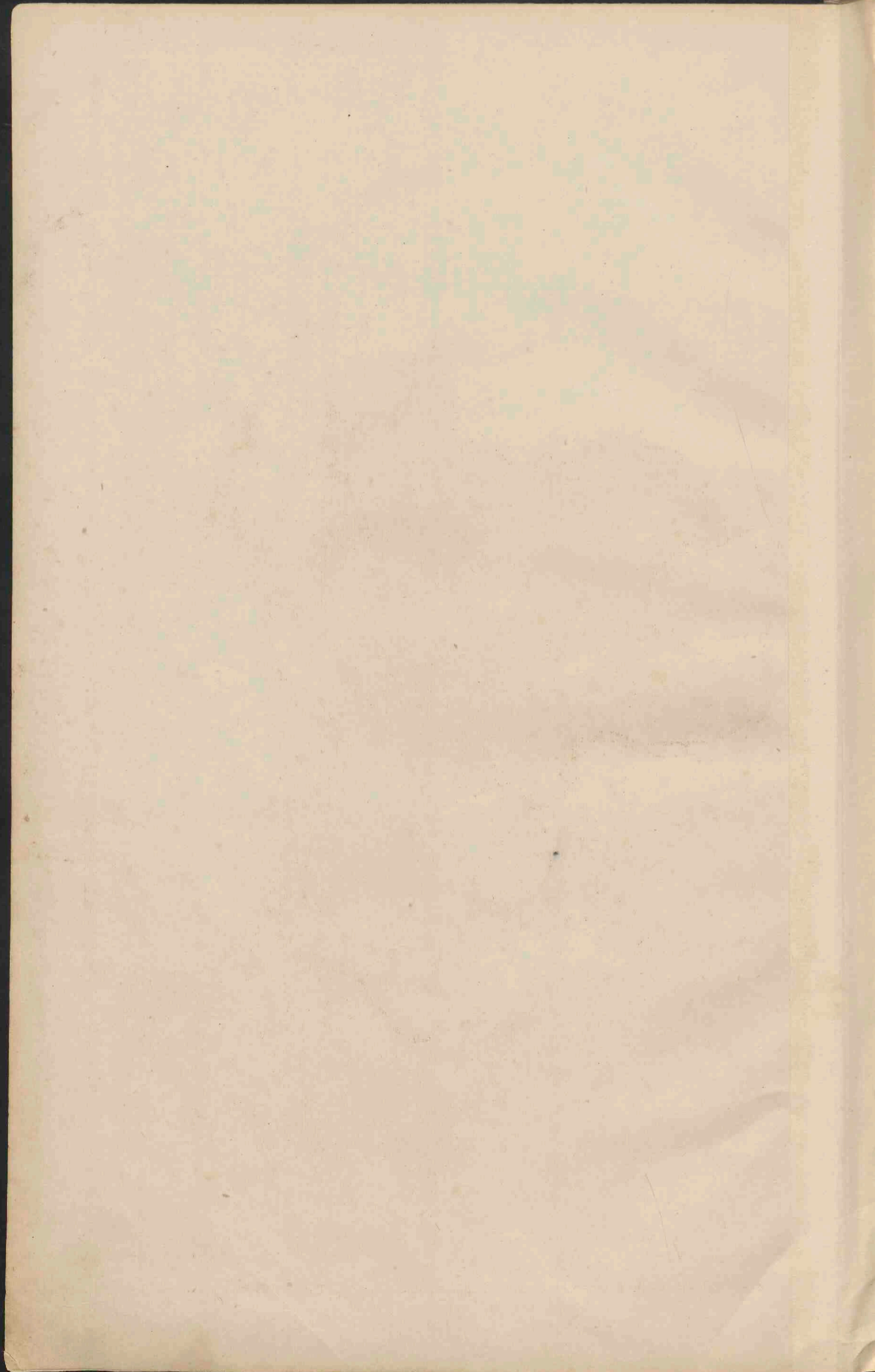
DE SYRISCHE KUST.
Schaal 1/3 700 000

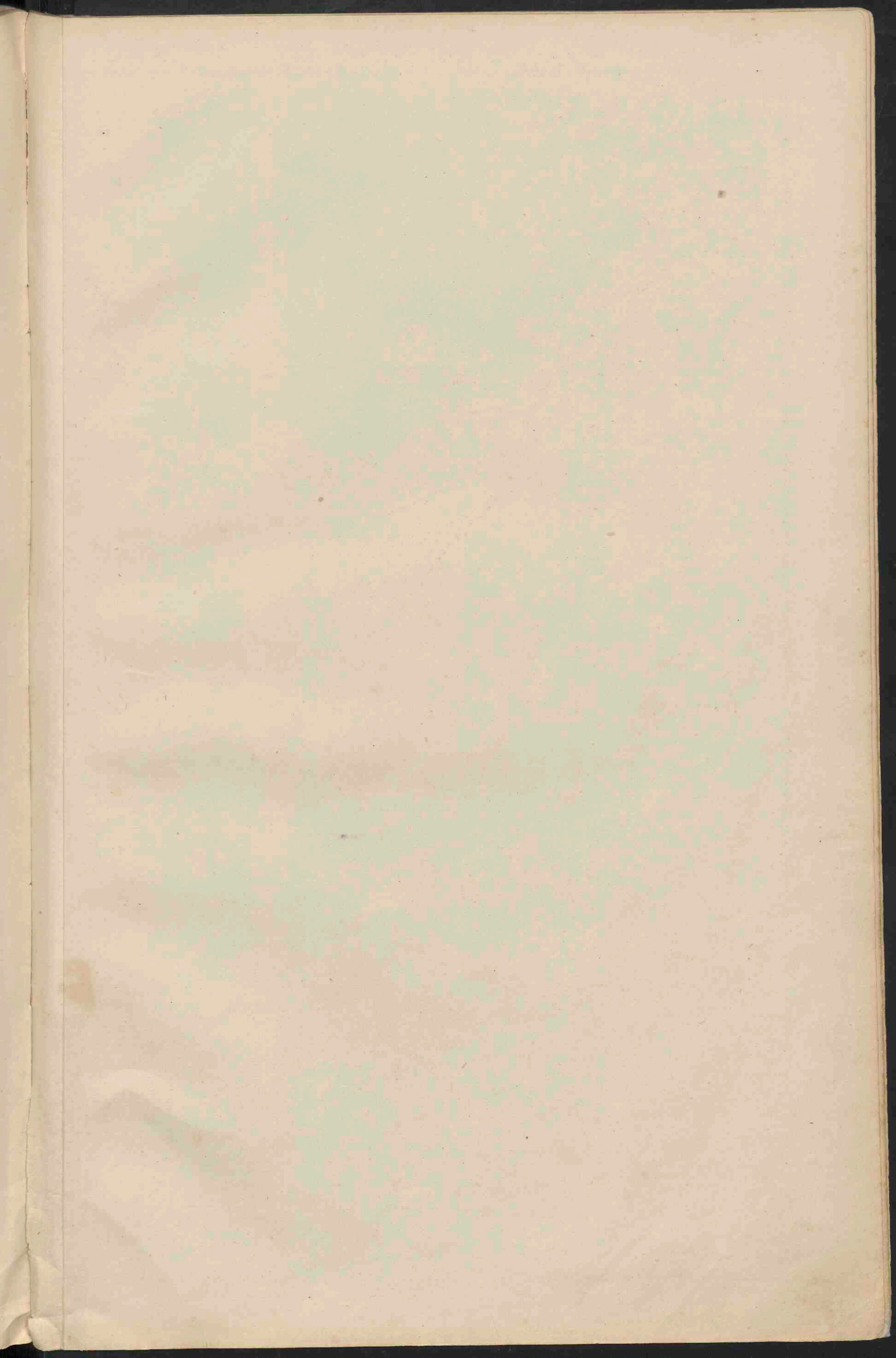

- I Gew. v. Sumatra's Westkust
- III Ad. Res. Bankoelen.
- III Res. Lampoenysche Distr.
- IV Res. Palembang
- V Res. Sumatra's Oostkust.
- VI Res. Binn.
- VII Res. Banka.
- VIII Ad. Res. Biliton.
- IX Res. Westerbetling.
- X Res. Zuid- en Oosterbetling.
- XI Gew. v. Celebes.
- XII Res. Manado.
- XIII Res. Ternate.
- XIV Res. Ambo.
- XV Res. Timor.

NEDERLANDSCH OOST-INDIË.

Schaal $\frac{1}{11,500,000}$

J A V A.

Schaal $\frac{1}{2,920,000}$

De streken die 2000' en hooger boven de zee liggen zijn door een bruine tint aangegeven.

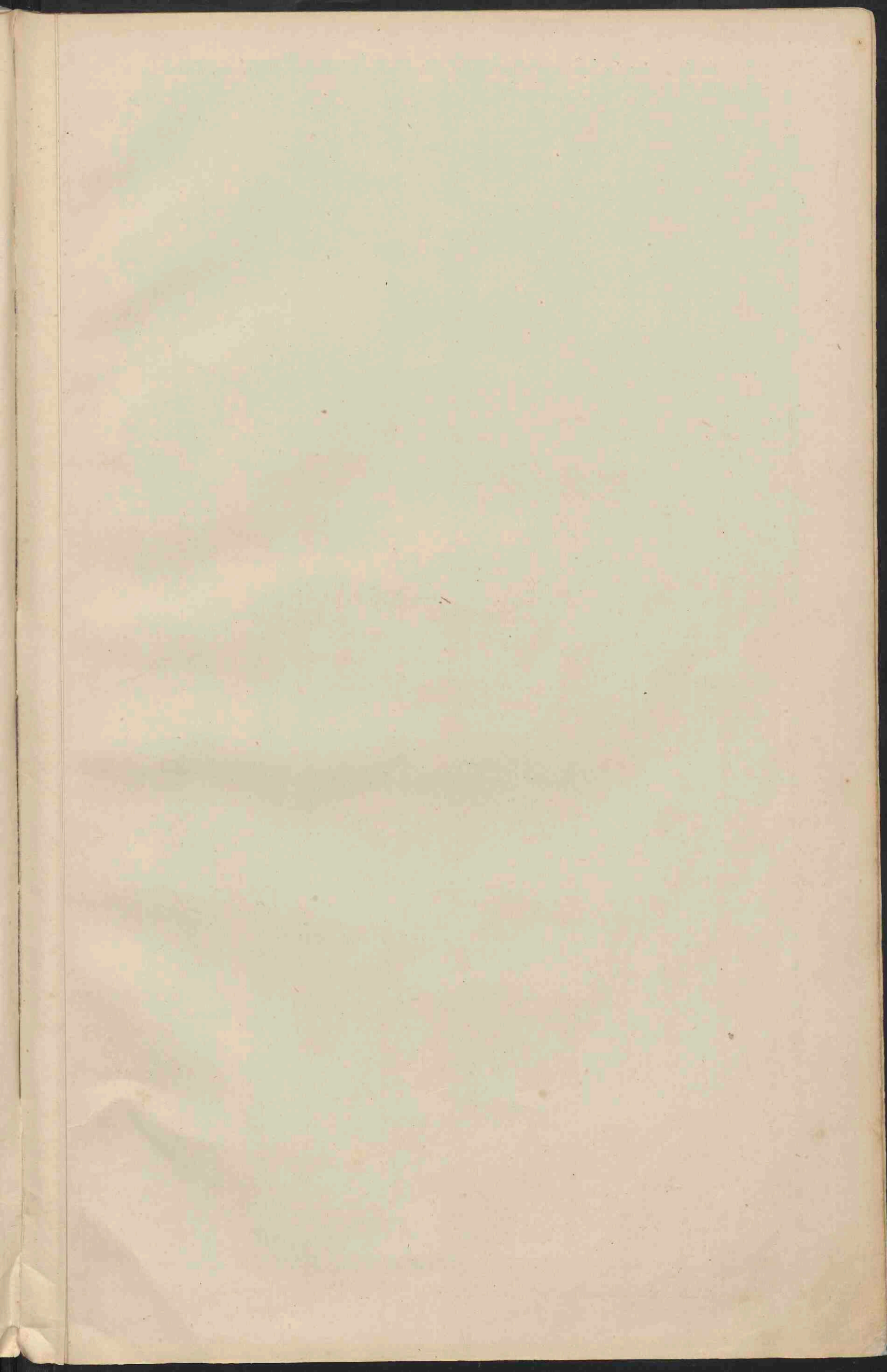
X. G. P. H. v. d. H.

X. K. v. d. H.

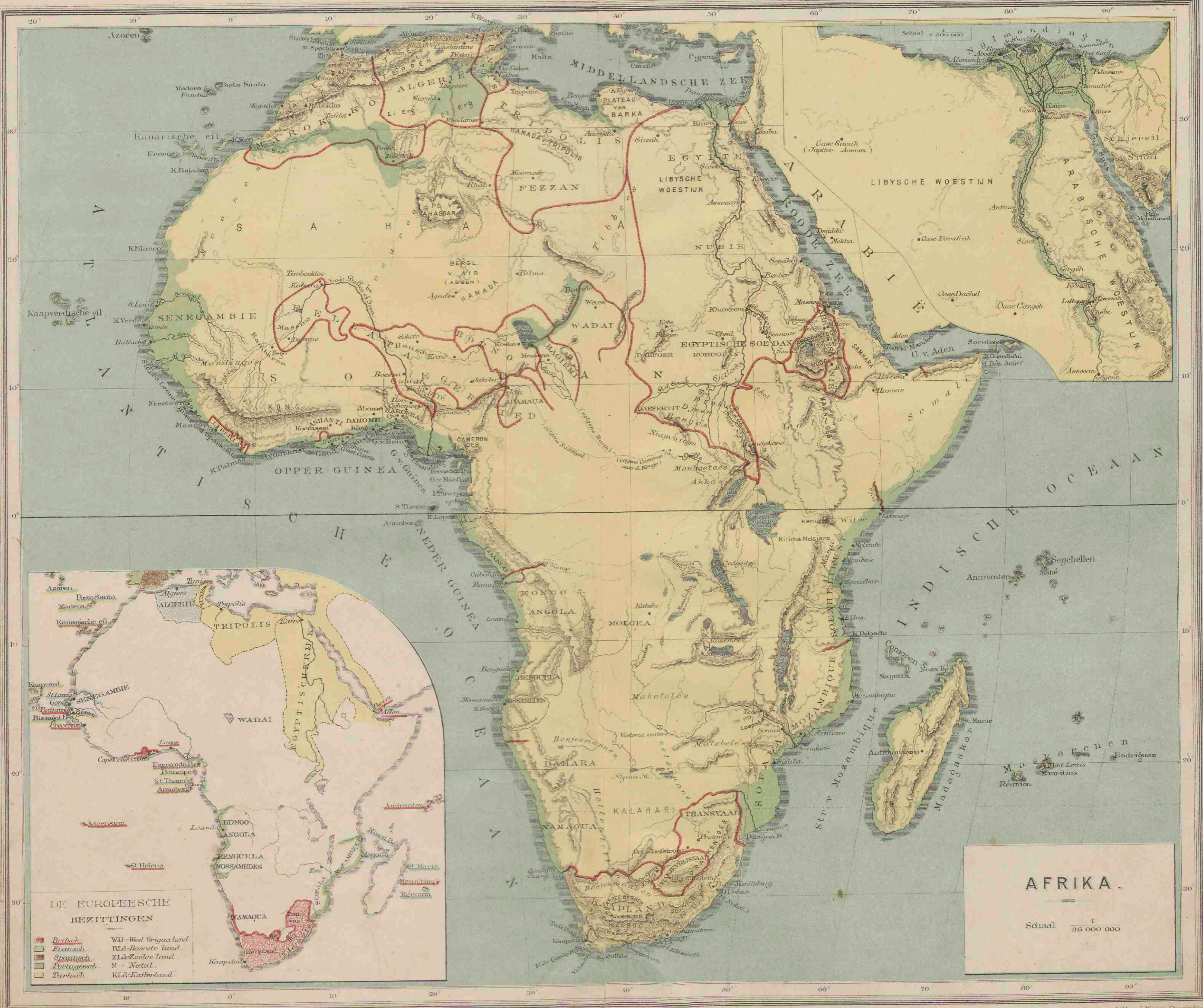
X. S. v. d. H.

X. G. v. d. H.

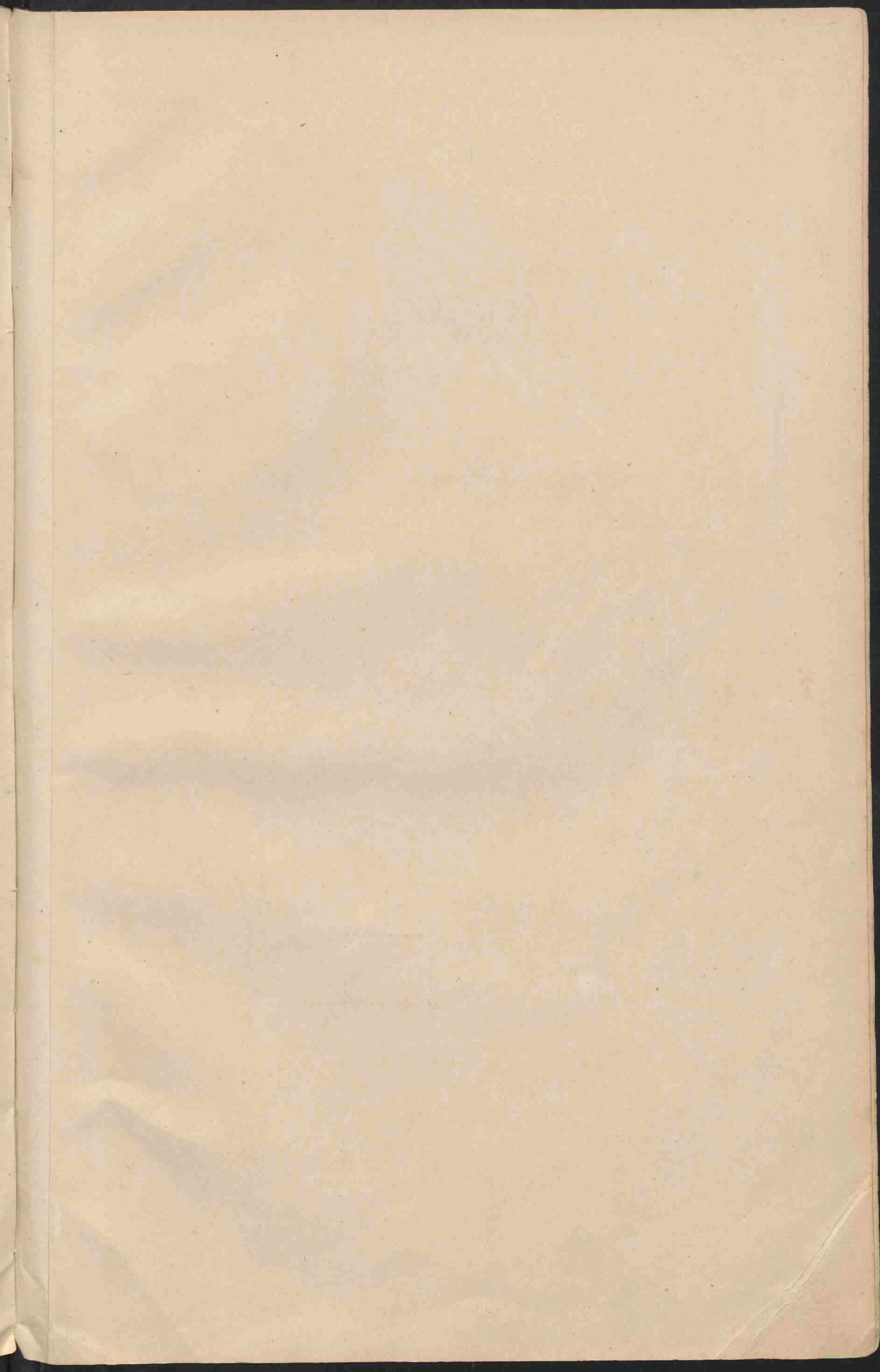

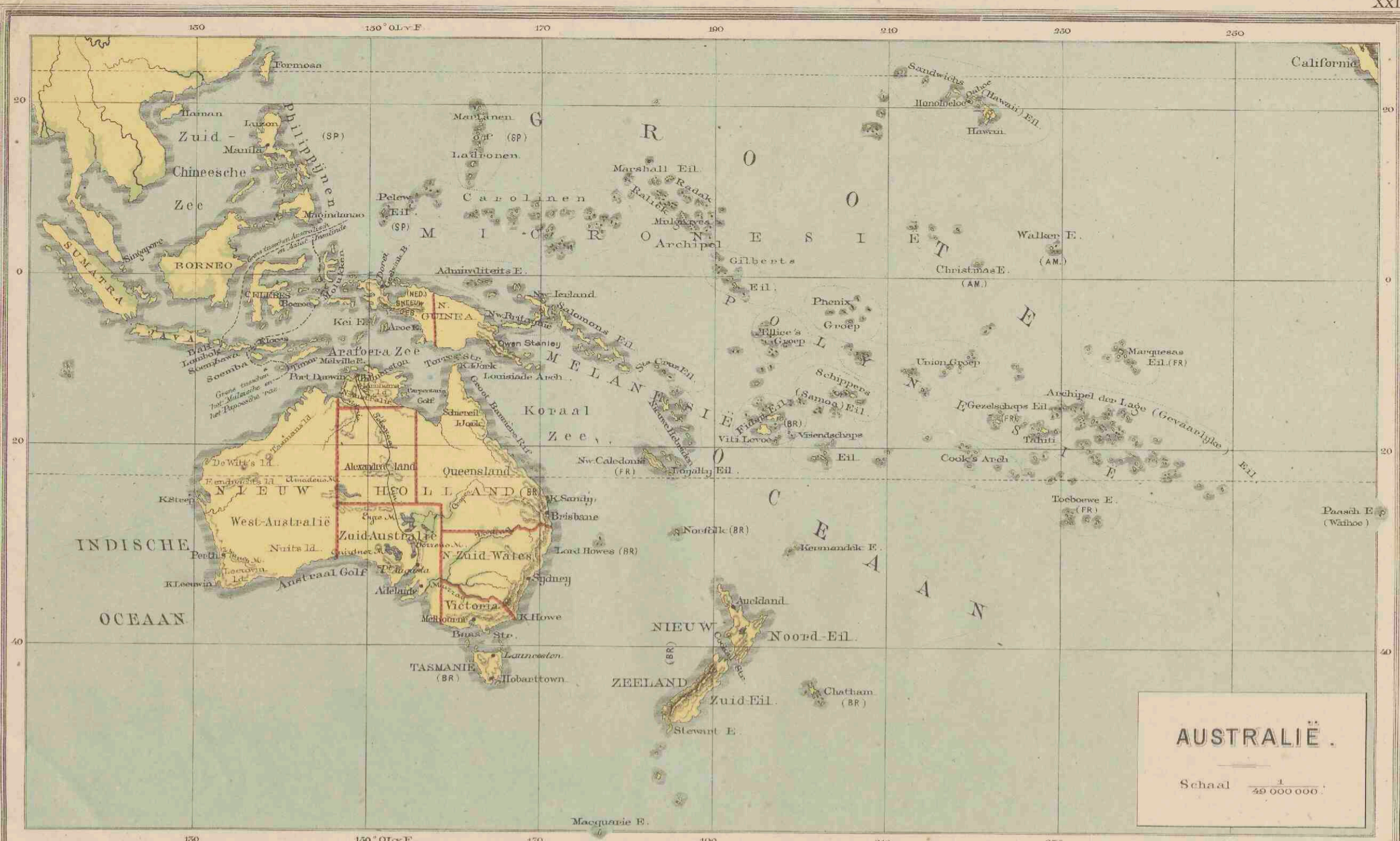

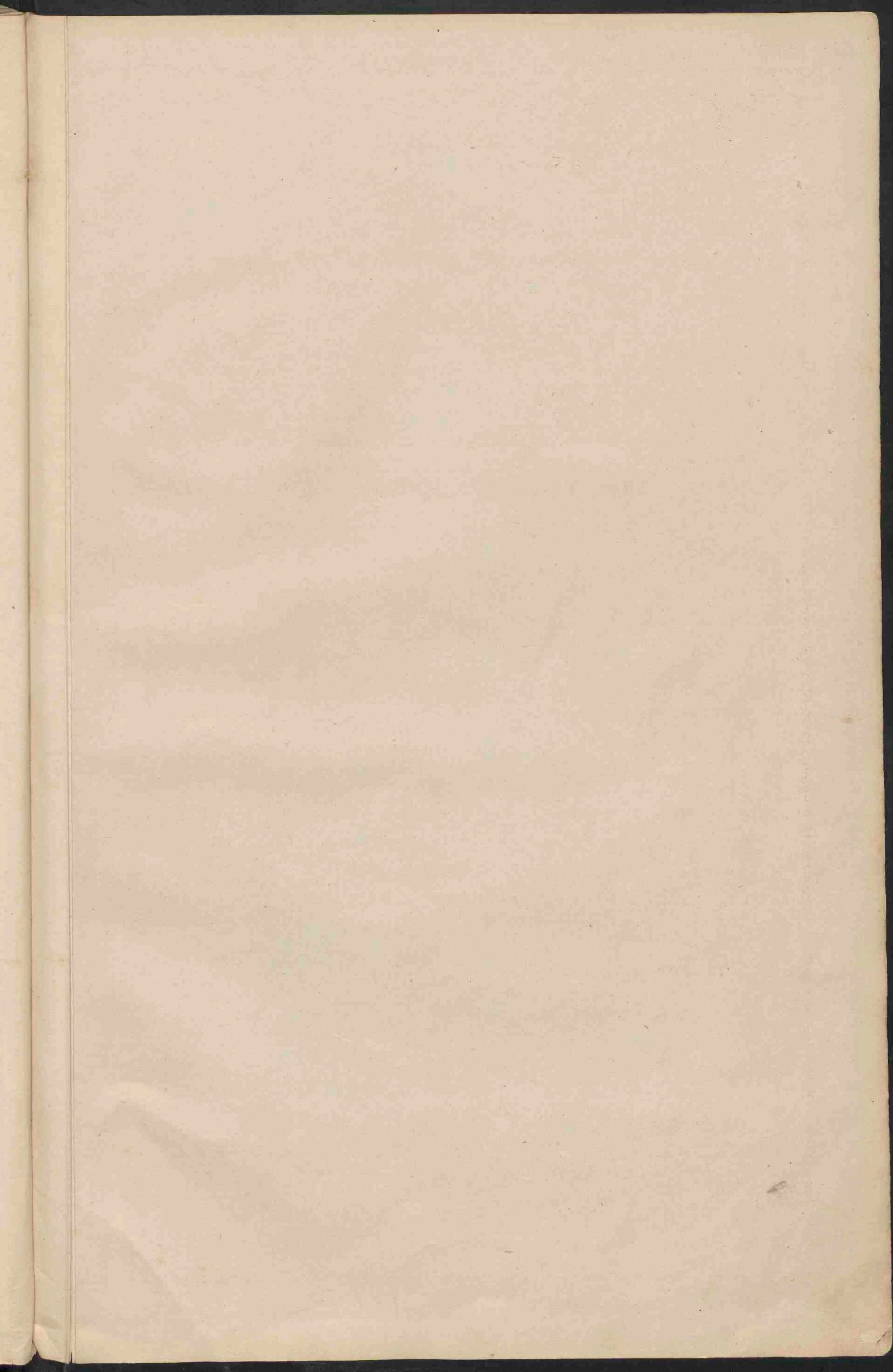
AFRIKA.
 Schaal $\frac{1}{25\ 000\ 000}$

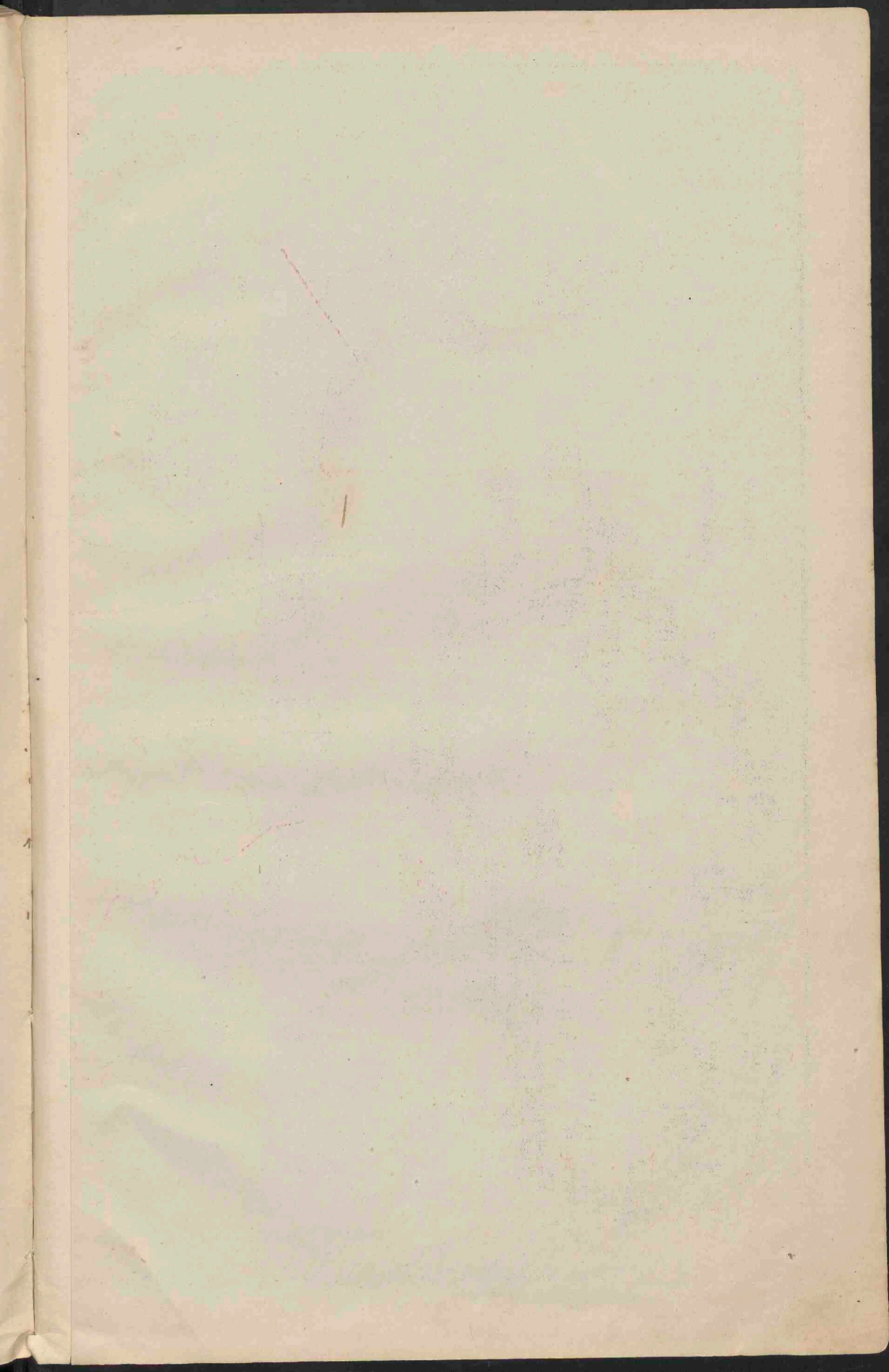

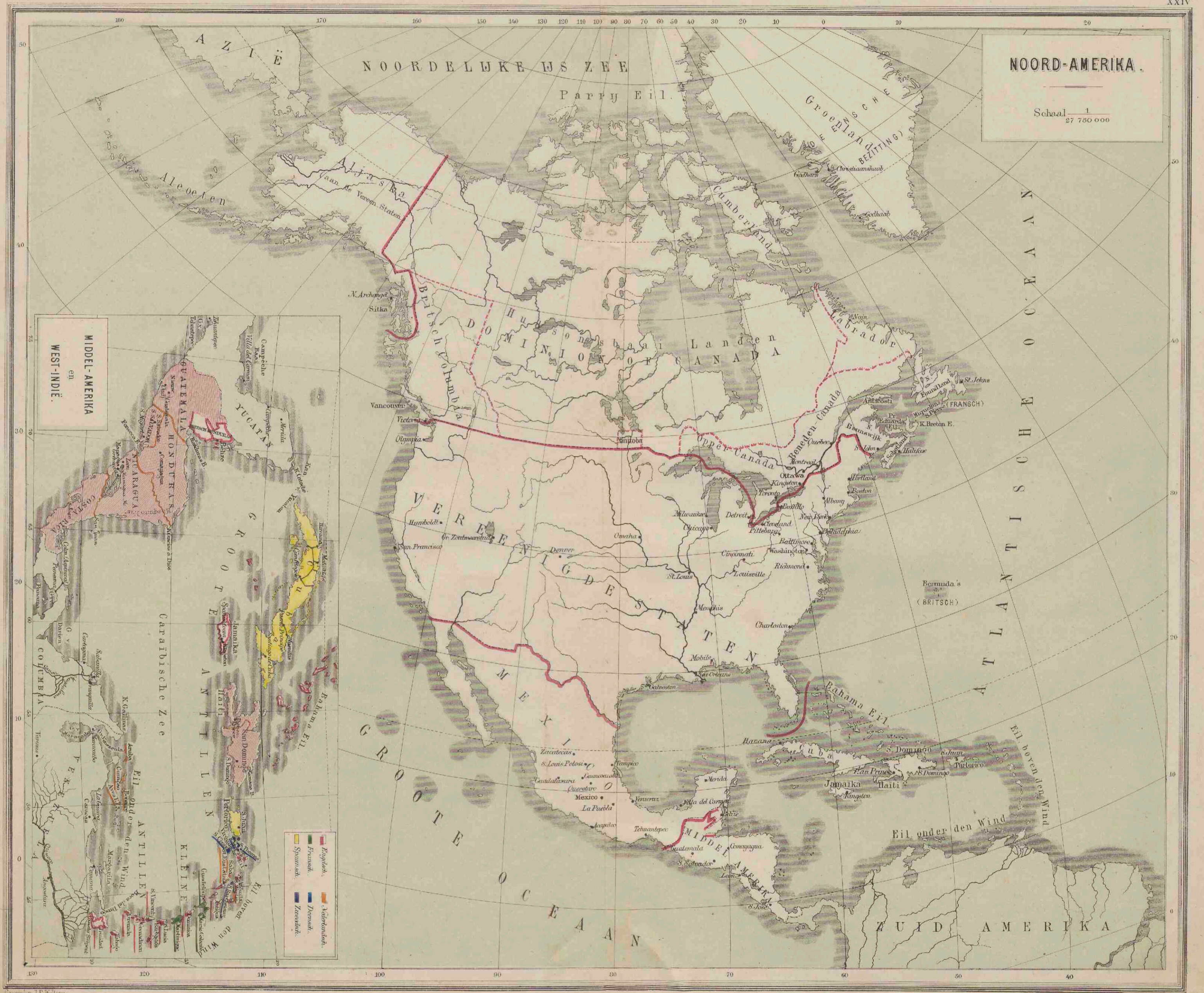

NOORD-AMERIKA.

Schaal $\frac{1}{27\ 750\ 000}$

MIDDEL-AMERIKA
en
WEST-INDIË.

	Engelsch		Nederlandsch
	Fransch		Duitsch
	Spaansch		Italiësch

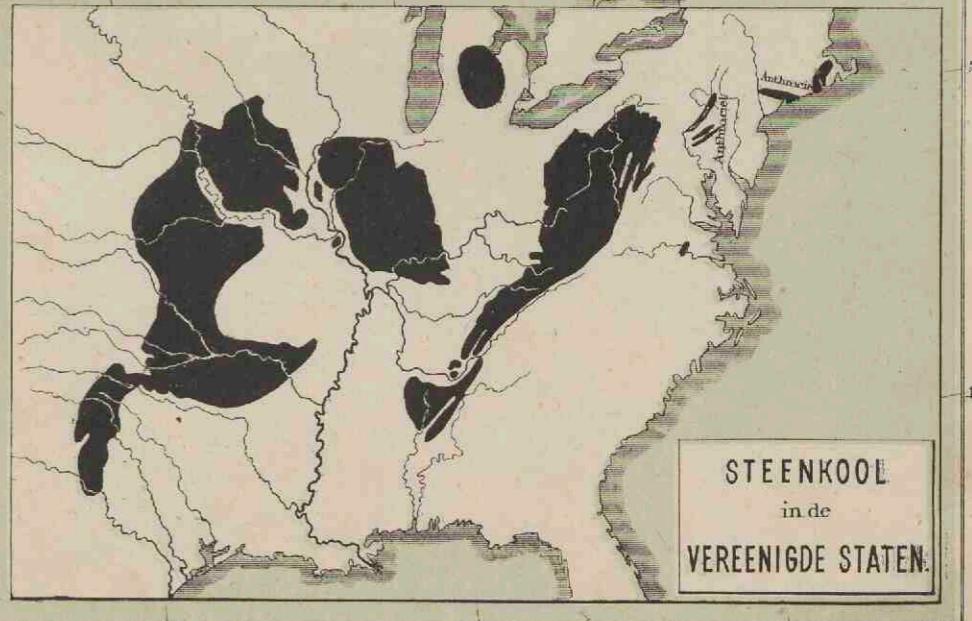
VEREENIGDE STATEN
van
NOORD-AMERIKA.

VERKLARING.

Op - Oppervlakte in $\square$ G.M.
 Ben - Beroering per $\square$ G.M.
 Beg - Begijn, in m.M. gemidd. cijfer voor 't geheel stroomgebied.
 Lab - Labak, opbrengst in Kilogr. per ha.
 R. - Rijst, per $\square$ G.M. over 't geheel stroomgebied.
 T. - Tarwe, opbrengst in Weckelt. per ha.
 M. - Mais, $\square$ G.M. over 't geheel stroomgebied.
 E. - Katoen, opbrengst in Balen, gerekend per $\square$ G.M. over 't geheel stroomgebied.
 S. - Suiker, opbrengst in Cellous gerekend per $\square$ G.M. over 't geheel stroomgebied. (1 Gallen = 4.5 liter)
 St. - Stoomkracht, uitgedrukt in 1000 paardenkrachten.
 W. - Waterkracht.

(De getallen zijn berekend naar de uitkomsten van den negenden census 1870.)

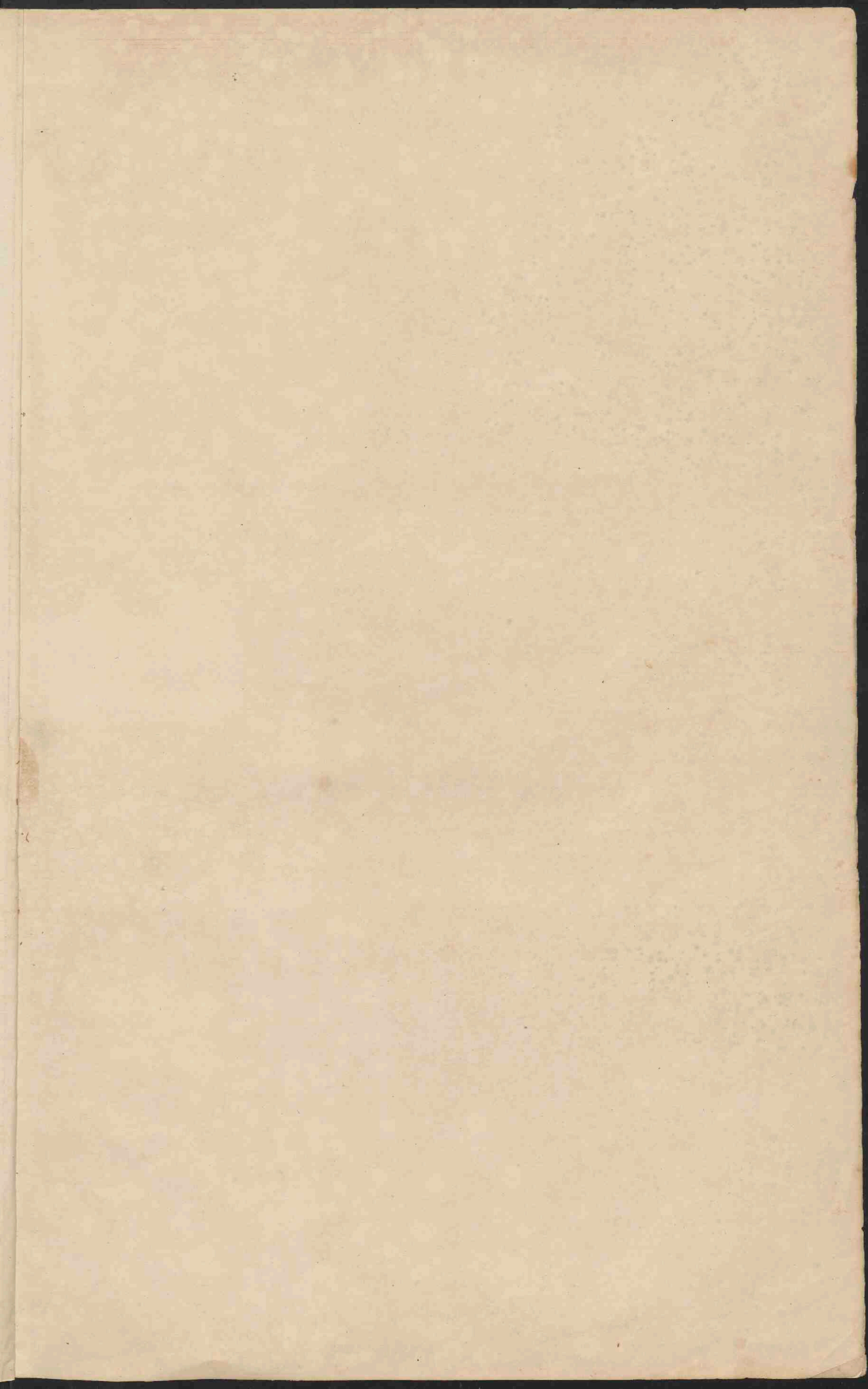

LIBRARY

A 3275390

ocw 1052123968

